

Qüvvət elmdədir...

Nizami Gəncəvi

НАУКА SCIENCE

Орган Президиума Национальной академии наук Азербайджана

SCIENCE

Newspaper of the Presidium of the Azerbaijan National Academy of Sciences

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Rəyasət Heyətinin orqanı

№ 35 (1389)

Cümə, 27 oktyabr 2023-cü il

Qəzet 1984-cü ildən nəşr olunur

Prezident İlham Əliyev 230 MVt gücündə Qaradağ Günəş Elektrik Stansiyasının rəsmi açılış mərasimində iştirak edib

Oktyabrın 26-da 230 MVt gücündə Qaradağ Günəş Elektrik Stansiyasının rəsmi açılış mərasimi olub.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev mərasimdə iştirak edib.

Dövlətimizin başçısı tədbirdə çıxış edib.

Prezident İlham Əliyev təxminən ilyərindən bir qədər çox müddət ərzində Abşeron yarımadasının boş ərazisinin yaşı enerji mənbəyinə çevriliyini elamətdar hədise kimi qiymətləndirərək, Azərbaycanın inkişafına verdiyi bu möhtəşəm töhfəyə, həmçinin yaşı enerjiye kecidilə bağlı ölkəmizə sadıqlılığını görə "Masdar"ı, onun rəhbərliyini təbrik edib.

"Azərbaycan arasında dostluq və qardaşlıq əlaqələri uğurla inkişaf etməkdə davam edəcək. Əminəm ki, daha çox layihələr olacaq. Faktiki olaraq bu gün - bir qədər sonra biz çox qısa zamanda 1 qıqavat bərpəolunan enerji istehsalına yol açacaq üç investisiya sazişinin imzalanma mərasiminin şahidi olacaq. Ona görə də bugünkü tədbiri Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri və Azərbaycan arasında qardaşlıq əlaqələrinin parlaq nümunəsi hesab edirik... Mən Azərbaycana etibar eden, bərpəolunan enerjiye böyük həcmde investisiya yatırmağı qərar verən və Azərbaycanın yaşı gündəliklə bağlı hədəflərə çatmasına imkan yaradacaq şirkət olan "Masdar" a xüsusi minnədarlığı bildirmək istərdim", - deyə dövlətimizin başçısı qeyd edib.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın xarici investisiyalar üçün çox açıq ölkə olduğunu, son 20 il ərzində ölkəmizin ümumi

daxili mehsulunun dörd dəfədən çox artığını deyib. Növbəti illərdə qısa müddət ərzində milli enerji şəbəkəmizin gücləndirməsini təmin edəcək dövlət programının icrasının planlaşdırıldığına bildirib: "Size məlumat vermək istəyirəm ki, bizim bərpəolunan enerji gündəliyimiz təkcə günəş və ya külək elektrik stansiyaları ilə məhdudlaşdırır. Hazırda biz üç il bundan əvvəl işğaldan azad edilmiş Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun ərazilərində hidroenerji potensialımızı fəal şəkildə inkişaf etdiririk. Biz artıq 170 meqavat gücündə olan hidroelektrik stansiyalarını istismara vermışik və bu ilin sonuna kimi bu, 270 meqavata qatacaq. İki-üç ildən sonra hidroelektrik stansiyaların gücü 500 meqavat olacaq. Bu da yaşı enerjiye kecid prosesinə diger mühüm bir töhfə olacaqdır. Ümumiyyətlə, Qarabağ, Şərqi Zəngəzur və Naxçıvan artıq yaşı enerji zonası kimi elan olunub. Bizim təbii sərvətlərimizin istifadəsi üçün böyük potensial var və aydındır ki, külək də artıq bu sərvətə əvvəl olacaqdır. Çünkü külək həmişə, xüsusilə də təyyarə ilə enəndə bəzən müəyyən problemlərin mənbəyi olub. Lakin indi kükətəbə sərvətdir".

Dövlətimizin başçısı vurğulayıb ki, bu investisiyalar bizə böyük həcmde təbii qaza qənaət etmek imkanını verəcək ki, həmin qaz hazırda elektrik enerjisi istehsalı üçün istifadə edilir. "Əlbette ki, planlarımız enerji dəhlizini, Xəzər-Avropa İttifaqı enerji dəhlizini yaratmaq üçün tərəfdəşlərimizlə fəal işləmək-dən ibarətdir. Ötən ilin dekabrında müvafiq müraciət imzalanıb. Biz artıq fealiyyətimizə başlamışq, rəhbər komitə bir neçə dəfə

toplaniib. Bir neçə aydan sonra bizim yeni enerji təhlükəsizliyi layihəsinin - Yaşıl Enerji Dəhlizinin, integrasiya edilmiş ötrürcü, istehsal və istehlak müəssisələrinin, o cümlədən Qara dənizin dibindən keçəcək elektrik kabelinin tam texniki-iqtisadi əsaslaşdırılması hazır olacaq... Biz bütün məqsədlərimizə nail olacaq və gələcəkdə bu kimi daha çox mərasimlər keçirəcəyik", - deyə dövlətimizin başçısı bildirib.

Sonra Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin sənaye və qabaqcıl texnologiyalar naziri Sultan Əhməd Əl-Cabir mərasimdə çıxış edib.

Daha sonra Prezident İlham Əliyev və nazir Sultan Əhməd Əl-Cabir Qaradağ Günəş Elektrik Stansiyasını işe salıblar.

"Masdar" şirkəti tərefində hazırlanmış, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyine həsr edilmiş xatirə medalı Prezident İlham Əliyevə təqdim olunub və sonda xatirə şəkli çəkdirilib.

Prezident İlham Əliyev həmin gün Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin sənaye və qabaqcıl texnologiyalar naziri Sultan Əhməd Əl-Cabirin başçılıq etdiyi nümayəndə he-yeti ilə görüş keçirib.

Nümayəndə heyətində Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin energetika və infrastruktur naziri Süleyə bin Məhəmməd Əl-Məzru, investisiya naziri Məhəmməd Həsən Əl-Suveydi, Xarici İşlər Nazirliyinin iqtisadi məsələlər üzrə dövlət naziri Əhməd Əli Əl-Sayeq, Əbu-Dabi Inkişaf Fonduñun baş direktoru Məhəmməd Saif Əl-Suveydi, "Masdar" şirkətinin baş icraçı direktoru Məhəmməd Cəmil Əl-Ramahi olublar.

Prezident İlham Əliyev, ilk növbədə, qonaqlara Qaradağ Günəş Elektrik Stansiya-

sının rəsmi açılış mərasimində iştirak etdiklərinə görə minnədarlığını bildirərək, bunu dostluq əlaqələrimizin və böyük hörmətin nümunəsi kimi dəyərləndirib. Qaradağ Günəş Elektrik Stansiyasının rəsmi açılış mərasiminin keçirilməsini tarixi hadisə kimi qiymətləndirən Azərbaycan Prezidenti ikitərəfli münasibətlərimiz bir çox digər sahələri də əhatə etdiyini vurğulayıb.

Prezident İlham Əliyev bugünkü görüşün birgə eməkdaşlığın hazırlığı və vəziyyətinin və perspektivlərinin müzakirəsi üçün yaxşı imkan yaratdığını bildirib.

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin sənaye və qabaqcıl texnologiyalar naziri Sultan Əhməd Əl-Cabir, ilk növbədə, ölkəmizdə göstərilən yüksək qonaqpərvərliyə görə nümayəndə heyətinin adından dövlətimizin başçısına minnədarlığını ifadə edib. O bildirib ki, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin ali rəhbərliyi qüdrətli ölkə olan Azərbaycanla həmişə strateji tərəfdəşligin önemini qeyd edir.

Sultan Əhməd Əl-Cabir vurğulayıb ki, Azərbaycan qısa müddət ərzində qarşıya qoyulan məqsədlərə çatmaq istiqamətində ciddi uğurlara nail olub. O, ölkələrimiz arasında mövcud olan əlaqələrin uzunmüddəlli tərəfdəşliyə xidmət etməsinə əminliyini bildirib, eyni zamanda, vurğulayıb ki, Azərbaycan və Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri əməkdaşlığın və strateji tərəfdəşliyin yeni nümunəsinin yaradılması işinə sadıqlik nümayiş etdirir.

Qeyd edək ki, həmin gün Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə Azərbaycan Hökuməti ilə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin "Masdar" şirkəti arasında sənədlərin imzalanması mərasimi də olub.

Əlyazma kitabı Azərbaycan-Türkiyə elmi-mədəni əlaqələr kontekstində

Oktyabrın 24-də AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar Institutunun Türkidlili əlyazmaların tədqiqi və Türk dünyası əlyazmalarının tədqiqi şöbələrinin birgə təşkilatçılığı ilə Türkiye Cumhuriyyətinin yaranmasının 100-cü ildönümüne həsr olunmuş "Əlyazma kitabı Azərbaycan-Türkiyə elmi-mədəni əlaqələr kontekstində" mövzusunda beynəlxalq elmi-nəzəri konfrans keçirilib.

Konfransın keçirilməsində məqsəd tarixi çox qədimlərə səkyənən Azərbaycan-Türkiyə elmi-mədəni əlaqələrinin, müstərək tariximizin, ədəbiyyatımızın əlyazma qaynaqları əsasında dəyerləndiriləmisi və aktual problemlərinin müzakirəsi olub.

Tədbirdə giriş nitqi ilə çıxış edən **AMEA-nın prezidenti, akademik Isa Həbibbəyli** bildirib ki, son illərdə Azərbaycan coxeşrlik tarixinin ən şərəfli və möhtəşəm dövrünü yaşayır. Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ordumuzun 44 günlük Vətən müharibəsində torpaqlarımızı erməni işğalçılarından azad etdiyini deyən akademik Isa Həbibbəyli Azərbaycanın bununla bütün dünyaya edaletli müharibə aparmağın formuluunu təqdim etdiyini bildirib. Qeyd edib ki, bu ilin 19-20 sentyabr tarixlərində həyata keçirilən lokal antiterror tədbirləri nəticəsində isə Qarabağda Azərbaycanın suverenliyi tam bərpa edildi, oktyabrın 15-də Prezident İlham Əliyevin Xankəndidə, Xocalıda dövlət bayrağımızı ucaltması ilə tarixi ədalət ölkə başçısının uzaqqorənliyi sayəsində bərpa olundu: "Prezident İlham Əliyevin Ali Baş Komandanlığı ilə Qarabağda qazandığımız qələbə, torpaqları başqları tərəfindən zəbt

olunan dövlətlər üçün model, başqlarının torpaqlarını işgal edənlər üçün isə bir gözdağı nümunəsidir. Azərbaycan dünyada hər kesin ərazi bütövlüyünə hörmətlə yanaşır, birgəyəşayışı, sülhseverliyi, həmrəyliyi asılıdır".

2023-cü ilin Azərbaycan xalqının Ulu Öndəri Heydər Əliyevin və Türkiye Cumhuriyyətinin 100 illiyinin qeyd edilməsi baxımından əlamətdar il olduğunu deyən akademik Isa Həbibbəyli bu istiqamətlərdə AMEA-da onurlarla tədbirin, konfrans, seminarların keçirildiyini, monoqrafik sənballı kitabları əsərə gəldiyini söyləyib.

Türkiyə-Azərbaycan dostluq, qardaşlıq münasibətlərinin min illərə dayandığını söyləyən və Mustafa Kamal Atatürkün "Azərbaycanın sevinci sevincimiz, kədəri kədərimizdir" sözlərini xatırladan AMEA prezidenti müasir dövrə dövlətlərimiz arasında six əlaqələrin təməlini Ulu Önderin "Bir millet, iki dövlət" strategiyasının təşkil etdiyini bildirib. Vurğulayıb ki, Prezident İlham Əliyevin və Türkiye Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğmanın six dostluq, qardaşlıq münasibətləri sayesində bu gün ölkələrimiz arasında münasibətlər özünün ən yüksək dövrünü yaşayır, "Şuşa Bəyannamesi" isə möhkəmlənmiş hərbi müttəfiqliyimiz hərəkətverici qüvvəsinə çevrilib.

AMEA prezidenti Əlyazmalar Institutunun keçirdiyi konfransın Azərbaycan-Türkiyə birliyinin, həmrəyliyinin, qardaşlığının möhkəmlənməsine sanbalı töhfə olacağının deyib, bu tədbirin qardaş Türkiyənin 100 illiyine Akademianın növbəti ərəməganı olduğunu bildirib.

AMEA ilə Türkiyənin elmi qurumları arasında əməkdaşlıq əlaqələrinə toxunan akademik Isa

Həbibbəyli hazırda Akademianın Türkiye Elmlər Akademiyası, Atatürk Mədəniyyət, Dil və Tarix Yüksək Qurumu və onun alt qurumları, Türkiye Elmi və Texnoloji Tədqiqat Şurası (TÜBITAK) və bir çox ali təhsil müəssisələri ilə six əməkdaşlıq etdiyini diqqətə çatdırıb. Bu il ilk dəfə Atatürk Kültür, Dil və Tarix Yüksək Qurumunun 90 ildir qeyd etdiyi "Türk Dili bayramı"nın ilk dəfə Türkiyədən kənardan, Azərbaycanda, AMEA-da keçirildiyini xatırladıb.

Həmçinin noyabr ayında Bakıda Atatürk Kültür, Dil və Tarix Yüksək Qurumunun nəzdində Türk Tarix Qurumu ilə "Rəvəndan İrvəvana və Qəribi Azərbaycana" mövzusundan konfransın keçirileceyini, AMEA-da TÜBITAK-in ofisinin açılacağını, TÜBITAK-in Milli Akademik Şəbəke və İnformasiya Mərkəzinin (ULAKBİM) rəhbəri ilə Akademiyada elektron xidmətlər şəbəkəsinin genişləndirilməsinə dair görüşün təşkil olunacağını diqqətə çatdırıb.

AMEA prezidenti konfransın təşkilində gərəkli dəstəye görə Türk Əməkdaşlıq və Koordinasiya Agentliyinin (TİKA) Bakı nümayəndəliyinə minnətdarlığını bildirib, TİKA ilə Akademianın six əməkdaşlıqda maraqlı olduğunu ifadə etib.

AMEA-nın Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar Institutunun baş direktoru, akademik Teymur Kərimli çıxışında tarixi dostluq, qardaşlığı etimad, səmimi münasibətlər, yüksək səviyyəli əməkdaşlıq əsasında qurulan Azərbaycan-Türkiyə əlaqələrinin daim möhkəmləndiriləcək, Ulu Önder Heydər Əliyevin "Bir millet, iki dövlət" olaraq xarakterizə etdiyi qardaş dövlətlər arasındaki münasibətlərin bu gün hər iki ölkə rəhbərliyi tə-

refindən həyata keçirilən düzgün, məqsədyönlü siyasetinin neticəsi olaraq daha yüksək səviyyəyə çatdığını vurğulayıb.

Türkiyənin Azərbaycandakı səfirliyinin Mədəniyyət və Tanıtım müşaviri Muhittin Məcidi, TİKA Bakı Proqram Koordinatoru Fatih Yılmaz və AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e., akademik Gövhər Baxşəliyeva çıxışlarında Azərbaycanla Türkiyənin qarşılıqlı münasibətlərin dostluğun, qardaşlığın zirvə nöqtəsi kimi səciyyələndirərək daim yüksələn xətəl inkişaf edən əlaqələrimiz köklərinin tarixin dərin qatlaşdırılardan, dil və din eyniliyindən, ortaq ənənələrdən, milli mədəniyyətlərimizdən, xalqlarımızın həyat tərzindən və bu kimi digər amillərdən qaynaqlandığını vurğulayıblar.

Tədbirin açılış hissəsindən sonra Türkiyə Cumhuriyyətinin yaranma tarixi ilə əlaqədar qısa videoçarx nümayiş olunub.

Türkiyənin Atatürk Universitetinin professoru **Nimet Yıldırım**, Hüseyin Cavid Ev Müzeyinin direktoru, fil.e.d. **Gülbeniz Babaxanlı**, fil.e.d., dozent **Aygül Hacıyeva**, Pazmany Peter Catholic Universitetinin professoru **Eva Csaki**, Sankt-Peterburg Dövlət Universitetinin dosenti **Nikolay Telitsin**, Əl-Fərabi adına Qazax Milli Universitetinin dosenti **Oraz Sapəşev**, Əlyazmalar İnstitutunun dosenti **Aybəñiz Rəhimova**, Adam Mitskeviç adına Poznani Dövlət Universitetinin felsefə doktoru **Jacek Jarmoszko**, Əlyazmalar İnstitutunun Türkidlili əlyazmaların tədqiqi şöbəsinin müdürü, dosent **Lamiye Rehimova** məruzələrlə çıxış ediblər.

Konfrans işini bölmə iclasları ilə davam etdirir.

"Cavidşunaslıq" elmi araşdırımlar toplusunun təqdimati

Oktyabrın 24-də böyük Azərbaycan şairi, dramaturqu və müteffekkiri Hüseyin Cavidin anadan olmasına 141-ci ildönümü münasibətlə Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi Hüseyin Cavidin Ev Müzeyində keçirilən geniş tədbirlər çərçivəsində müzeyin əsərə gətirdiyi "Cavidşunaslıq" çoxcildliyinin 31 və 32-ci cildlərinin təqdimat mərasimi baş tutub.

Türkiyə, Qazaxistan, Macaristan, Polşa və Rusiyadan olan mətnşunas alimlərin, Bakıda fəaliyyət göstəren ev müzeylerinin rehbərlerinin və görkəmli cavidsünaslarının iştirak etdiyi təqdimat mərasimini giriş sözü ilə çoxcildliyin elmi məsləhətçisi, **AMEA-nın prezidenti, akademik Isa Həbibbəyli** açıb. AMEA rehbəri çıxışında Hüseyin Cavidin dram və seişləri ilə XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatını zenginləşdirdiyini, unudulmaz əsərləri ilə xalqımızın qəlbində əbədiyyət qazandığını söyləyib. Qeyd edib ki, Hüseyin Cavid mehz öz ideyələri, əsərlərindeki cəsarətli düşüncələrinə görə amansız sovet rejiminin qurbanına çevrilmişdir. Akademik Isa Həbibbəyli görkəmli dramaturqu ırsınə Ulu Önder Heydər Əliyev sahib çıxdığını, Ümummilli Liderin səyəleri nəticəsində ədəbin nəşinin Sovet hakimiyəti illerində uzaq Sibirdən ölkəmizə gətirildiyini, Hüseyin Cavidin yenidən xalqımızı qazandırıldığını bildirib.

Cavid yaradıcılığının tədqiq olunmasının müstəqillik illerində yeni məhələyə qədəm qoymuşunu və geniş

araşdırımların aparıldığı deyən akademik Isa Həbibbəyli bu tədqiqatların mərkəzində Hüseyin Cavidin Ev Müzeyinin dayandığını vurğulayıb. AMEA prezidenti "Cavidşunaslıq" araşdırımlar toplusunu cavidsünaslığın salnaməsi, onun yaradıcılığına və şəxsiyyətinə ucaldan abidə kimi qiymətləndirib, toplunun 31 və 32-ci cildlərinin çap edilib tədqiqatçıların ixtiyarına verilmesinin yüksək əməyin nəticəsi olduğunu bildirib. Qeyd edib ki, "Cavidşunaslıq" toplusu həm humanitar elmi məsləhətçisi və sənətşünaslıq, həm də sənətşünaslıq, mətnşunaslıq, mənbəşünaslıq, folklorşünaslıq, fəlsəfə və s. nöqtəyinə nəzərdən tədqiqini eks etdirən materiallar yer alıb. Vurğulayıb ki, bu baxımdan "Cavidşunaslıq" toplusunun bu cildlərini də əvvəlki cildləri kimi, həm də multidisiplinər araşdırımlar toplusu olaraq xarakterizə etmək mümkündür.

Daha sonra çıxış edən **AMEA-nın Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar Institutunun baş direktoru, akademik Teymur Kərimli** "Cavidşunaslıq" araşdırımlar toplusunun Hüseyin Cavid yaradıcılığı və şəxsiyyətinin vəhədətinin mükəmməl təzahürü olduğunu bildirib. Toplunun təqdimatı keçirilən növbəti cildlərinə 2018-2019-cu illərdə ölkədə və xaricdə dövri mətbuatda işiq üzü görünen cavidsünaslıq materiallarının toplandığını nəzərə çatdırıb. Alim qeyd edib ki, hər iki cildde Cavidin əsərlərini tədqiq edən müelliflərin həm ədəbiyyatşünaslıq, həm də sənətşünaslıq, mətnşunaslıq, mənbəşünaslıq, folklorşünaslıq, fəlsəfə və s. nöqtəyinə nəzərdən tədqiqini eks etdirən materiallar yer alıb. Vurğulayıb ki, bu baxımdan "Cavidşunaslıq" toplusunun bu cildlərini də əvvəlki cildləri kimi, həm də multidisiplinər araşdırımlar toplusu olaraq xarakterizə etmək mümkündür.

Təqdimat mərasimində çıxış edən Hüseyin Cavidin

Ev Müzeyinin Cavidşunaslıq şöbəsinin müdürü, fil.e.d., prof. **Gülşən Əliyeva-Kəngərli** və AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun baş elmi işçisi, fil.e.d. **Lütviyyə Əsərgəzərəzadə** de toplunun bu cildlərinin elmi əhəmiyyətindən danışıb, müzeyin bu istiqamətdə fealiyyətinin tekce Cavidşunaslıqla deyil, ümumilikdə humanitar elmimizə böyük xidmət olduğunu bildiriblər.

Sonda təqdim olunan hər iki cildin tərtibçisi və "Ön söz"ün müəllifi, Hüseyin Cavidin Ev Müzeyinin direktoru, Əməkdar mədəniyyət işçisi, fil.e.d. **Gülbeniz Babaxanlı** çıxış edərək qonaqlara öz təşəkkürünü bildirib. Daha sonra müzeyin cari ilə nəşr etdirildiyi kitablardan haqqında məlumat verib. Bu il nəşr edilən altı müxtəlif adda kitabı, o cümlədən təqdimatı keçirilən "Cavidşunaslıq" toplusunun 31-32-ci cildlərinin "Heydər Əliyev İli"nə də bir hədiyyə olduğunu vurğulayıb. Bildirib ki, məhz Ümummilli Liderin diqqət və qayğısı nəticəsində Azərbaycan Cavidşunaslıqlı indiki mərhələyə yüksələ bilib. Qeyd edib ki, toplunun bu cildləri də müzeyin digər nəşrləri kimi, Hüseyin Cavid ırsının öyrənilməsi və gənclər arasında təbliğ baxımından əhəmiyyətlidir. Onun sözlərinə görə, bu cildlərə daxil edilən məqalelər müasir dövrün cavidsünasları üçün də qiymətlidir.

Təqdimat mərasimində çıxış edən Hüseyin Cavidin

Ölkəmizin ilk elmi təşkilatı - Azərbaycanı Tədqiq və Tətəbbö Cəmiyyəti

Oktyabrın 25-də AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda Azərbaycanı Tədqiq və Tətəbbö Cəmiyyətinin yaradılmasının 100 illik yubileyinə həsr olunmuş elmi konfrans keçirilib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan **AMEA-nın prezidenti, akademik Isa Həbibbəyli** konfransın keçirilməsində başlıca məqsədin Azərbaycanı Tədqiq və Tətəbbö Cəmiyyətinin XX əsrə Azərbaycan elminin təşəkkülündəki rolunu qiyamətləndirmək, araşdırmaçılar tərəfindən tədqiq olunmayan istiqamətlərini gündəmə gətirməklə yenidən tədqiqatə cəlb etmək və çoxşaxəli fəaliyyətinin ictimaiyyətə təqdim edilməsi olduğunu bildirib. Qeyd edib ki, 1923-cü il noyabr ayının 2-də təsis edilmiş Azərbaycanı Tədqiq və Tətəbbö Cəmiyyəti Azərbaycan elminin təşkilatmasında və dövrün ziyalılarının bir qurum altında toplanması istiqamətində ölkəmizin yaranmış ilk elmi təşkilatıdır.

Cəmiyyətin qısa bir müddət ərzində fəaliyəti ilə öz dövrünün qabaqladığını, bütün elm sahələri üzrə təşkilatlandığını, Azərbaycanı, onun dilini, tarixini, folklorunu, adət-ənənələrini, təbiətini, geologiyasını öyrəndiyini deyən akademik Isa Həbibbəyli həmin dövr ərzində görülmüş işləri yüksək qiymətləndirib, atılmış bu addımların sonrakı illərdə Akademianın yaranması üçün münbit zəmin formalaşdırıldılarını söyləyib.

AMEA prezidenti Cəmiyyətin yaranması ilə həm də elmi potensialın üzə çıxması və qurunması kimi mühüm bir vezifəni yerine yetiridiyi, Naxçıvan və digər rayonlarda bölmərinin formalaşması ilə regionlarda da elmin inkişafına öz töhfəsini verdiyini bildirib.

Akademik Isa Həbibbəyli bugünkü tədbirin başlıca məruzəçiləri professor Asif Rüstəmli və filologiya elmləri doktoru Həmidə Əliyevanın ölkəmizdə Azərbaycanı Tədqiq və Tətəbbö Cəmiyyətinin əsas tədqiqatçıları olduqlarını, sözügedən alimlərin həmmüəllifliyi ilə Cəmiyyətin fəaliyyətinin bütün sahələrini eks etdirən kitabın ərsəyə getirilməsini təklif edib və neşrin çap üçün zəruri dəstəyi verəcəyini söyləyib. Qeyd edib ki, hazırlanacaq bu kitab, eyni zamanda AMEA-nın 2025-ci ildə keçiriləcək 80 illiyinə başlıca hədiyyə olacaq.

Akademik Isa Həbibbəyli çıxışının sonunda Cəmiyyətin 100 illiyinin Akademiya və respublika səviyyəsində qeyd olunduğunu, bununla əlaqədar AMEA-nın Rəyasət Heyəti tərəfindən Tədbirlər planı hazırlanlığını diqqətə çatdırıb.

Filologiya elmləri doktoru, professor Asif Rüstəmli isə "Tədqiq və Tətəbbö Cəmiyyətinin fəaliyyətində ədəbiyyat məsələləri" ad-

lı məruzəsində qeyd edib ki, Cəmiyyətin təsis tarixi müxtəlif elmi araşdırılarda 1923-cü il noyabr ayının 2-si göstəriləsə də, yeni üzə çıxarılmış faktlar iddia olunan tarixdən fərqlidir: "Mövcud arxiv sənədlərinə əsasən qeyd etməliyik ki, həmin ilin oktyabr ayında təsis üçün Təşkilat komissiyası yaradılmış, "Kommunist" qəzetiinin redaktoru Həbib Cəbiyev Komissiyanın sədri, V.A.Ryumin isə katib seçilmişdir. Təşkilat komissiyasının 26 oktyabr 1923-cü ildə keçirilən iclasında Xalq Maarif Komissarının müavini Tağı Şahbazi və Başpeşətəhsilin müdir müavini Əhməd Pepinov Komissiyaya üz qəbul olmuşdur, Azərbaycanı Tədqiq və Tətəbbö Cəmiyyətinin (öncecən 44 nəfərlik tərkibi nəzərdə tutulsa da) 29 nəfərlik təsisiçilərinin ilk siyahısı təsdiqlənmişdir. Həmin iclasda Cəmiyyətin müvəqqəti fəaliyyət göstərəcəyi üvan və məkan da müəyyən edilmiş, yəni qurum indiki Əbdülkərim Əlizade və Tərlan Hüseynova çıxış edərək Azərbaycanı Tədqiq və Tətəbbö Cəmiyyətinin hansı tarixi zərurətdən yarandığını və Azərbaycan elminin inkişafındakı tarixi xidmətlərinə toxunublar.

şən 5 sayılı binada, mülki mühəndislərdən A.Kalgın və Q.Termikelovun layihəsi əsasında 1901-ci ildə tikilmiş, sovet döneninə qədər "Tiflis Ticaret Bankı" kimi tanınan, Maarif Evinde (sonralar bu bina Bəlik Cəmiyyətinə de verilib) fəaliyyətə başlamışdır.

Azərbaycan Diller Universitetinin əməkdaşı, **filologiya elmləri doktoru Həmidə Əliyeva** isə "Azərbaycanda Tədqiq və Tətəbbö Cəmiyyətinin öyrənilmə tarixi" adlı məruzəsində 90-ci illərin ortalarından etibarən bu istiqamətə tədqiqatlar apardığını, 1999-cu ildə monoqrafiya çap etdirirdiyini söyləyib.

Tədbirdə, həmcinin Ədəbiyyat İnstitutunun əməkdaşları - filologiya elmləri doktorları **Gülər Abdullabəyova, Yaşar Qasimbəyli**, filologiya üzrə felsəfe doktoru **Zakire Əliyeva** və **Ülkər Hüseynova** çıxış edərək Azərbaycanı Tədqiq və Tətəbbö Cəmiyyətinin hansı tarixi zərurətdən yarandığını və Azərbaycan elminin inkişafındakı tarixi xidmətlərinə toxunublar.

Milli Məclis yanında Toponimiya Komissiyasının iclası keçirilib

Oktyabrın 23-də Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi yanında Toponimiya Komissiyasının iclası keçirilib.

AMEA-nın prezidenti, Toponimiya komissiyasının sədri, millət vəkili, akademik Isa Həbibbəyli gündəliyə Abşeron rayonunun inzibati ərazisində yeni salınmış yaşayış məntəqəsinə ad verilməsi barədə məsələ daxil edildiyi diqqətə çatdırıb. Komissiya sədri Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Vətən müharibəsində qazanılan tarixi Qələbədən danişib, Xankəndi, Xocallı, Xocavənd və Ağdərədə dövlət Bayrağının ucaldırılması və bununla Azərbaycanın ərazi bütövlüğünün və suverenliyinin tam bərpa edilməsi ilə bağlı fikirlərini bölüşüb.

Sədr bölgədə yaranmış yeni reallıqlar çərçivəsində işğaldan azad olunmuş ərazilərdə bir çox yer adlarının dəyişdirilməsi ilə elaqədar məsələlərə Toponimiya komissiyasında baxıldıqını və müvafiq qərarların qəbul edildiyini diqqətə çatdırıb. Akademik Isa Həbibbəyli iclasda müzakirəye çıxarılan məsələnin mahiyəti barədə danişaraq, Abşeron rayonunun inzibati ərazisində yeni salınmış yaşayış məntəqəsinə ad verilməsi ilə bağlı vətəndaşlardan müraciət daxil olduğunu deyib. Qeyd edib ki, müraciətdə bu yaşayış məntəqəsinə "Şəfəq" adının verilməsi təklif olunur.

Məsələ ətrafında aparılan müzakirələrdə komissiyanın sədr müavini **Sevinc Fətəliyeva**, komissiyanın üzvləri - parlamentin komitə sədri **Musa Quliyev**, deputat **Sabir Rüstəmxanlı**, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının müşaviri, akademik **Möhsün Nəğısoylu**, AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun baş elmi işçisi **Akif İmanlı**, AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun aparıcı elmi işçisi **Elşad Abışov**, Milli Məclisin Regional məsələlər komitəsinin sədri **Siyavuş Novruzov**, parlament Aparatının Dövlət quruculuğu, inzibati və hərbi qanunvericilik şöbəsinin müdürü **Hacı Mirhəşim Seyid** çıxış ediblər.

Iclasda Abşeron rayonunun inzibati ərazisində salınmış yeni yaşayış məntəqəsinin "Şəfəq" adlandırılmasına məqsədəməvafiq hesab olunub.

Tədbirdə AMEA Rəyasət Heyətinin elmi katibi **Coşqun Məmmədov** və parlament Aparatının müvafiq şöbələrinin əməkdaşları da iştirak ediblər.

Çağdaş Türkman ədəbiyyatına baxış

Dr. Şəmsəddin Kuzəçi Ədəbiyyat İnstitutunun "Fəxri doktoru" diplomu təqdim edilib

AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda "Çağdaş Türkman ədəbiyyatı" mövzusunda elmi seminar keçirilib.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti, akademik Isa Həbibbəyli, AMEA Rəyasət Heyətinin qərarı ilə yaradılmış İraq-Türkman Araşdırımları üzrə Əlaqələndirmə Şurasının sədri, akademik Teymur Kərimli, kərkükli şair, tədqiqatçı, müsicilər, ədəbiyyatşunas, ictimai xadim Dr. Şəmsəddin Kuzəçi, Qazaxistandan gəlmiş alimlər və Akademianın elmi əməkdaşları iştirak ediblər.

Əvvəlcə seminarın mövzusuna həsr olunmuş kitab sərgisinə baxış keçirilib.

Tədbiri giriş sözü ilə **akademik Isa Həbibbəyli** açaraq İraq-Türkman və Azərbaycan ədəbiyyatının əlaqələndirmə danış, xoryat janrında ya-zılan əsərlərin Kərkük ədəbiyyatında xüsusi rolunu vurgulayıb. Qeyd edib ki, Kərkük ədəbiyyatı mövzusunda 70-dən artıq kitabın müəllifi olan Şəmsəddin Kuzəçi İraq-Azərbaycan, Kərkük-Azərbaycan elmi-ədəbi əlaqələrinin inkişaf etdirilməsində böyük xidmət göstərir. Bu gün İraq-Azərbaycan ədəbi, mədəni əlaqələrinin yüksək səviyyədə inkişaf etməkdə olduğunu deyən akademik Isa Həbibbəyli bu əlaqələrin Kərkükde yaşayan soydaşlarımızın öz ana dilində məktəblərini, mədəniyyətin qurub daha da möhkəmlətməsinə xidmət etdiyini söyləyib.

Akademik Isa Həbibbəyli diqqətə çatdırıb ki, AMEA Rəyasət Heyətinin 12 iyul 2023-cü il tarixli iclasında İraq-Türkman Araşdırımları üzrə Əlaqələndirmə Şurası yaradılıb, şura İraq-Türkman tarixi, dili, ədəbiyyatı, mədəniyyəti, etnoqrafiyası

və folkloru ilə bağlı araşdırımların əlaqələndirilməsi və sistemli koordinasiyası istiqamətində müvafiq tədbirlərin hayata keçirilməsi tapşırılıb. AMEA rəhbəri bu günlərdə şuranın ilk iclasının keçirildiyini, "İraq-Türkman əhəmiyyətinin tarixi-dialektoloji təsviri" mövzusunda müzakirələrin aparıldığı vurgulayıb, bu istiqamətdə fəaliyyətin davam etdiriləcəyini bildirib.

AMEA rehbəri İraq-Türkman alimlərinin elmi məqalələrindən ibarət kitabın çaplanması zərurətindən söz açıb.

Daha sonra akademik Isa Həbibbəyli Dr. Şəmsəddin Kuzəçiye Azərbaycan-Iraq-Türkman ədəbiyyatının tədqiqi və təhlili sahəsindəki görkəmli xidmətlərinə, Azərbaycan ədəbiyyatı dairələri ilə səmərəli əlaqələrinə görə Ədəbiyyat İnstitutunun "Fəxri doktoru" diplomunu təqdim edib.

Sonra çıxış edən **Şəmsəddin Kuzəçi** tədbirin təşkilinə və onun fəaliyyətinə verilən yüksək qiyməti görə akademik Isa Həbibbəyliyi min-

nətdarlığını bildirib. "Çağdaş Türkman ədəbiyyatı" mövzusunda məruzə ilə çıxış edən Ş.Kuzəçi İraq Türkmanlarının İraqda maskunlaşma tarixinə nəzər salıb. Çağdaş Türkman ədəbiyyatının ümumi mənzərəsini yaradan tədqiqatçı görülən işlər barədə ətraflı məlumat verib, çağdaş Türkman şairlərinin ikicildik antaloyasını hazırladığını qeyd edib.

AMEA-nın İraq-Türkman Araşdırımları üzrə Əlaqələndirmə Şurasının sədri, **akademik Teymur Kərimli** və şuranın sədr müavini, filologiya elmləri doktoru, **professor Qəzənfer Paşayev** görülən işlərin əhəmiyyətini yüksək qiymətləndirib, şuranın geniş Tədbirlər planının hazırlanlığını bildirib.

Həmcinin qazaxistənli alim **Ağmaral İsmayılova**, filologiya elmləri doktoru, professor **İmamverdi Həmidov** və tarix elmləri doktoru **Gülli Yolğlu** çıxış edərək bu tədbirin çağdaş Türkman ədəbiyyatı ilə bağlı gələcək işlər böyük təkan verəcəyinə əminlikləri ifadə ediblər.

YAP Yasamal rayon təşkilatının AMEA Rəyasət Heyəti aparatı üzrə ilk ərazi partiya təşkilatının iclası

Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) Yasamal rayon təşkilatının AMEA Rəyasət Heyəti aparatı üzrə ilk ərazi partiya təşkilatının iclası keçirilib.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli, YAP Yasamal rayon təşkilatının sədri Bəxtiyar Nəbiyev, YAP Yasamal rayon AMEA Reyasət Heyəti üzrə ilk ərazi partiya təşkilatının sədri, texnika üzrə fəlsəfə doktoru, dozent Hüseyn Hüseynov, partiya fealları ve aidiyəti şəxslər iştirak ediblər.

Iclası giriş sözü ilə açan **akademik İsa Həbibbəyli** AMEA-nın YAP təşkilatları, xüsusiət Yasamal rayon təşkilatı ilə six emekdaşlıq etdiyini, mütəmadi birgə tədbirlərin keçirildiyini söyləyib. Qeyd edib ki, AMEA Ulu Öndərin ideallarını, Prezident İlham Əliyevin son 20 ildə elde etdiyi möhtəşəm uğurları ve Yeni Azərbaycan Partiyasının çağırışlarını təbliğ etməyi özünün şərfləri borcu hesab edir.

Ösas təməlləri Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan müstəqil Azərbaycanın Prezident İlham Əliyevin liderliyində hərbi, iqtisadi, elmi, mədəni, təhsil və digər bir çox sahələrdə öz inkişafının en yüksək mərhələsinə çatdığını deyən akademik İsa Həbibbəyli bu gün Azərbaycanın adının dünənin inkişaf etmiş ölkələri, Prezident İlham Əliyevin adının isə dünən liderləri ilə bir sırada cəkildiyini söyləyib. Vurğulayıb ki, Prezident İlham Əliyev "Sözümüz imzamızdır" deyərək son 20 ildə qarşıya qoymuş bütün hədəflərə ən yüksək səviyyədə çatmaqla, ilk növbədə Azərbaycanın ərazi bütövlüyü tam bərpa etdi, ölkəmizi iqtisadiyyati güclü, neftdən asılı olmayan dövlətə çevirdi, qeyri-neft sektorunun dövlət büdcəsindəki payı ildən-ile genişləndi və bu proses hazırlıda davam edir.

Son illərdə Prezident İlham Əliyevin liderliyində ölkəmizin beynəlxalq müstəvində rolunun arttığını deyən AMEA rəhbəri Azərbaycan Prezidenti

dentinin Qoşulmama Hərəkatına uğurla sədrik etdiyini, dövlət başçısının teşəbbüsü ilə BMT Baş Assambleyasının COVID-19-a qarşı xüsusi sessiyasının çağırıldığını, ümumdünya miqyaslı qərarların qəbul olunduğunu söyləyib.

AMEA prezidenti, həmçinin Ali Baş Komandanın liderliyində Azərbaycan ordusunun ən qısa müddətli və ədalətli müharibəni uğurla həyata keçirdiğini, düşmənin 30 illik işğalına son qoymadığını, 15 oktyabrdə Xankendi şəhərində Azərbaycan bayrağının ucaldılması ilə ərazi bütövlüğümüzün tam bərpa edildiyini və Prezident İlham Əliyevin adının Azərbaycan tarixinə ədəbi olaraq qızıl hərflərlə yazıldığı vurğulayıb.

Akademik İsa Həbibbəyli YAP Yasamal rayon təşkilatı ilə əlaqələrin bundan sonra da uğurla davam etdirilməsi və gücləndirilməsi üçün zəruri dəstəyin veriləcəyini söyləyərək təşkilatın sədri Bəxtiyar Nəbiyevə "Şuşa" kitabını hədiyyə edib.

Sonra YAP Yasamal rayon təşkilatının sədri Bəxtiyar Nəbiyev çıxış edib. Ulu Öndər

Heydər Əliyevin "Yeni Azərbaycan Partiyası dünənin, bu günün və geleceyin partiyasıdır" sözərini xatırladan Bəxtiyar Nəbiyev ideoloji işin və partiya sıralarının genişlənməsi istiqamətində tədbirlərin bundan sonra da uğurla yerinə yetiriləcəyini bildirib.

Prezident İlham Əliyevin Ulu Öndərin ideyalarını uğurla həyata keçirdiğini deyən sədr ilk növbədə ölkəmizin ərazi bütövlüğünün bərpa edildiyini, dövlət başçısının da dediyi kimi, bu qələbenin Azərbaycan əsərini, zabitinin qohrəmanlığı sayəsində elde olunduğunu vurğulayıb.

Sona çıxış edən AMEA-nın Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya Institutunun baş direktoru v.i.e., tarix üzrə fəlsəfə doktoru **Fərhad Quliyev** rəhbərlik etdiyi müəssisədə dövlət başçısının tapşırıqlarından irəli gələrək həyata keçirilən tədbirlər, xüsusi işğaldan azad olunmuş ərazilərdə aparılan arxeoloji tədqiqatlar barədə məlumat verib. Son aylarda müəssisədə yeniləşmə prosesinin getdiyini, kadr potensialına xüsusi diqqət yetirildiyini deyib və Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutu üzrə YAP ərazi ilk partiya təşkilatının aktiv fəaliyyət göstərməsi üçün zəruri dəstəyin veriləcəyini bildirib.

Iclasda ərazi partiya təşkilatlarına seckilər de keçirilib. Aynur Güneşli YAP Yasamal rayon təşkilatının AMEA Reyasət Heyəti aparatı üzrə ərazi partiya təşkilatının sədrinin müavini, Bəxtiyar Cəlilov isə YAP Yasamal rayon təşkilatının Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutu üzrə ərazi partiya təşkilatının sədri seçilib.

Həmçinin iclasda AMEA-nın İctimai Elmlər Bölməsinin elmi katibi Zümrüd Məsimovaya və AMEA Rəyasət Heyəti aparatının Sənedlər iş və protokol şöbəsinin müdir müavini Sevil Adigözəlovaya Yeni Azərbaycan Partiyasına yeni üzvlük vəsiqələri təqdim olunub.

Sonda çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli bundan sonra da ölkə başçısının, dövlətçiliyiminin və Yeni Azərbaycan Partiyasının çağırışlarından irəli gələrək AMEA-nın üzərinə düşən vəzifələrin öhdəsindən layiqincə və məsuliyyətlə gələcəyini bildirib.

Akademik İsa Həbibbəyli "Şirvanşahların minilliyi" və "Kəlam və firça" kitablarının təqdimatında çıxış edib

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli "PAŞA Həyat" şirkətinin dəstəyi ilə "IRS" silsiləsi çərçivəsində nəşr edilən "Şirvanşahların minilliyi" və "Kəlam və firça" kitablarının təqdimat mərasimində iştirak edib.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycan tarixinin gelecek nəsilərə ötürülməsində "PAŞA Həyat" və "IRS" nəşriyyat evinin birgə əməkdaşlığı çərçivəsində nəşr olunan kitabların əhəmiyyətindən bəhs edib. Bildirib ki, "IRS" seriyasından olan "Şirvanşahların minilliyi" kitabında Şirvanşahlar dövlətinin iqtisadi, beynəlxalq və digər əlaqələrinə aid yeni ya-naşmalar, faktlar qeyd edilib. Kitabın Azərbaycanlı ideyalarını izleyen qiymətli bir kitab olduğunu diqqət çətdirilib.

Tədbirdə çıxış edən "IRS" jurnalının baş redaktoru Musa Mərcanlı bu gündək "IRS" seriyasından olan bütün kitabları oxucular tərəfindən çox maraqla qarşılıqlı bildirib.

"Minillik tarixi olan Şirvanşahlar dövlətinin Azərbaycan tarixinde mühüm yeri var. Çünkü min il ərzində o dövlətdə elə proseslər baş verib ki, sözün həqiqi mənasında bütün dünya xalqları üçün bir örnəkdir", - deyə baş redaktor diqqət çətdirib.

"PAŞA Həyat Sığorta" ASC-nin idarə Heyətinin sədri Nişay İsmayılov bu kitabların ölkə tarixinin, mədəniyyətinin nümayiş etdirilməsində əhəmiyyətli olduğunu qeyd edib,

tariximizin hər kəs tərəfindən dərindən araşdırılmasının vacibliyini, "PAŞA Həyat" şirkətinin korporativ sosial məsuliyət fəaliyyətində bu vacib istiqamətin mühüm önem kəsb etdiyini vurğulayıb. O, indiyədək 20-dən çox kitabın buraxıldığını və bu cür layihələrin bundan sonra da davam etdiriləcəyini bildirib.

Tarix üzrə fəlsəfə doktoru Səbühi Əhmədov təqdim olunan kitabların əhəmiyyətindən danışb.

Təqdim olunan kitablar Şirvanşahların hakimiyət tarixini əhatə edən "Şirvanşahların minilliyi", digəri isə Təbriz miniatur məktəbinin öz qiyməti və zəngin nümunələrini bize təqdim edən "Kəlam və firça"dır. Kitablar Azərbaycan ilə yanaşı beynəlxalq səviyyədə Azərbaycan, rus və ingilis dillərində yayımlanmışdır.

Təqdimat mərasimində rəsmi qonaqlar, dövlət və ictimaiyyət nümayəndələri, media mənsubları iştirak ediblər.

Tədbir bədii hissə ilə davam edib.

Xatırladaq ki, "IRS" silsiləsi çərçivəsində ərseyyə gelən kitablar cəmiyyətimizin və ölkəmizin mədəni sərvətlərinə tənitmaq üçün əhəmiyyətli rol oynayır. Azərbaycanın qədim tarixini, füsunkar təbiətini, çoxəsrlik mədəniyyətini özündə əks etdirən yüksəkkeyfiyyətli çap mehsullarının hazırlanmasına tarixçilər və xarici mütəxəssislər da cəlb olunur.

"PAŞA Həyat" və "IRS" nəşriyyat evinin birgə əməkdaşlığı çərçivəsində indiyədək çox sayıda kitab işq üzü görüb. Bunlar nəşr olunmuş "Qədim qalanın yuxarıları", "Qobustan - minilliklər kitabı", "Təbrizin sehri nağılları", "Qədim və gözəl Qarabağ", "Məftun edən şəhər", "Bakı simfonisi", "Daş keşikçilər", "Zəfer Salnamesi", "Qarabağ - əsrlərin salnamesi", "Gəncə - Nizami yurdu", "Şəki - Gözəllişin Şehri", "Salam, Azərbaycan!", "Qarabağın Qara Kitabı" və "Qarabağ - Qələbe Yolları ilə", "Şuşa. Zirvədən uca", "Şuşa. Qarabağın ulduzu", "Gizli ölüm toxumları" və "Dirçəliş. Başlağic" kitablarıdır.

"Radiasiya təhlükəsizliyi problemləri: regional aspektlər" mövzusunda elmi konfrans

Elm və Təhsil Nazirliyinin Radiasiya Problemləri İnstitutu Naxçıvan Dövlət Universiteti ilə birgə akademik Mahmud Kərimovun 75 illik yubileyi münasibəti ilə "Radiasiya təhlükəsizliyi: regional aspektlər" mövzusunda elmi-texniki konfrans keçirib.

Konfransın açılışı Naxçıvan Dövlət Universitetinin Konqres zalında təşkil olunub.

Tədbiri giriş sözü ilə açan universitetin rektoru E.İsayev elmlə təhsilin integrasiyasından, qarşılıqlı əməkdaşlığın əhəmiyyətindən danışb.

Sonra çıxış edənlər AMEA-nın birinci vitse prezidenti vəzifəsinə icra edən, akademik A.Həsimov, Azərbaycan Dövlət Pedagoji Universitetin elmi işlər üzrə prorektoru, professor A.Zamanov, akademik İsmayıllı Hacıyev və akademik Adil Qəribov Mahmud Kərimovun AMEA-nın prezidenti kimi göstərdiyi çox tərəflə fəaliyyətindən, elmin idarə olunması, kadr siyaseti sahəsində həyata keçirdiyi yeniliklərdən, həmin illərdə həzirladığı Elmin İnkışafı üzrə Milli Strategiyadan və elmi təşkilati fəaliyyətindən söz açıblar.

Açılış mərasiminin sonunda M.Kərimovun laboratoriyasında çalışmış, onun tələbəsi olmuş R.Mehdiyeva akademikin həyatı, elmi və ictimai fəaliyyəti ilə konfrans iştirakçılarını tanış edib, bu unudulmaz insanın elmi-tədqiqatda olan sonsuz məhəbbətindən söz açıb.

Konfrans işini bölmə iclaslarında davam etdirib.

Ənənəvi çıxışlarda AMEA-nın müxbir üzvü, Oqtay Səmədov, f-r-e.d., professorlar R.Mədətov, R.Sərdarlı, b.e.d. S.Məmmədli, f.ü.f. doktorları F.Hümbətov, H.Mahmudov, Y.Cəfərov, N.Rzayev, C.Nağıyev və b. elmi məruzələrlə çıxış ediblər.

Hibrid formada təşkil edilən konfransda digər iştirakçılar onlayn çıxış ediblər.

Elmimizin Ziya Bünyadov zirvəsi

Azərbaycan xalqının milli mənafelərini qorumaq nöqtəyi-nəzərindən və tarixi həqiqəti bugünkü nəsillərə, dünya tarixinə çatdırmaq baxımından Ziya Bünyadovun əsərləri əvəzsizdir.

Heydər ƏLİYEV

"Akademik Ziya Bünyadovun 100 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı bütün elmi ictimaiyyətimiz kimi AMEA akad. Z.M.Bünyadov adına Şərqşünaslıq İnstitutunun coxsayılı kollektivi tərəfindən də böyük ruh yüksəkliyi və məmənuniyyətlə qarşılanmışdır.

Sovet İttifaqı Qəhrəmanı, Dövlət mükafatı laureati, Azərbaycan şərqşünaslıq və tarix elminin körfəyi akademik Ziya Musa oğlu Bünyadovun həyət və yaradıcılığı parlaq bir ömrün güzgüsü olaraq zenin yaradılıqlı və qəhrəmanlıq yoluunu eks etdirir.

O, öz fundamental tədqiqatları ilə Azərbaycan şərqşünaslıq məktəbinin söhretini ökənin hüdüddən cox-cox uzaqlara yayaraq orta əsrlər Şərqi və Ərəb xilafeti, Azərbaycan, Qafqaz və Orta Asiya tarixi üzrə görkəmi Mütexəssis kimi dünyada tanınmış, geniş oxucu kütütlərinin rəqəbetini və məhəbbətini qazanmışdır.

Ziya Musa oğlu Bünyadov 21 dekabr 1923-cü ilde Astara şəhərində hərbi tərcüməçi ailəsində anadan olmuşdur. O, on altı yaşında iken Göyçay şəhərində orta məktəbi bitmiş və Bakı Hərbi Piyadalar Məktəbine daxil olmaq üçün yaşıını iki il artırılmışdır.

Hərbi məktəbi bitirdikdən sonra (1941) leytenant Z.M.Bünyadov Böyük Vətən müharibəsi cəbhələrində vuruşmuş, Qafqaz, eləcə də Ukrayna, Moldova, Belorus, Polşa və Berlin şəhərləri uğrunda döyüşlərdə fəal iştirak etmişdir. İki defə yaralamış və kontuziya almışdır. Hərbi təpsirin yerinə yetirən kəndtəstilişin şücaət, qəhrəmanlıq və igidliyi görə 27 fevral 1945-ci ilə Z.M.Bünyadova Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adı verilmişdir.

Faşist Almaniya məglub olandan sonra bir il Berlin şəhərinin Pankov rayonunun komendant köməkçisi olan gənc zabit Z.Bünyadov şəhərin təsərufat və mədəni həyatının bərpə edilməsində fəal iştirak etmişdir. Keçmiş ADR hökuməti Ziya Bünyadovun xidmətini yüksək qiymətləndirərək onu "Vaffentruderschaft" və "Artur Bekker" qızıl medalları ilə, fəxri çekist adı ilə təltif etmişdir.

1946-ci ilde Sovet Ordusu sıralarından təxis olunduqdan sonra Z.M.Bünyadov N.Nərimanov adına Moskva Şərqşünaslıq İnstitutuna, 1950-ci ilde isə həmin institutun aspiranturasına daxil olmuşdur. Tələbelik illərində görkəmli Sovet ərabşunası prof. Y.A.Belyayev onun müəllimi olmuşdur. Böyük şərqşünasla yaxınlıq Ziya Bünyadovun sonrakı fealiyyətində, onun ərabşunas və mediyeist kimi formalasmasında həlliəci rol oynamışdır. 1954-cü ilde Y.A.Belyayevin rehberlik etdiyi kafedrada Z.M.Bünyadov ilk tədqiqat işi olan "Afrikada İtalya imperializmi" adlı namizədlik dissertasiyasını müvəffəqiyətə başa çatdıraraq uğurla müdafiə etmişdir.

1954-ci ilde Z.M.Bünyadov Bakıya qayıtmış və Azərbaycan EA Tarix İnstitutunda böyük elmi işçi vəzifəsinə qəbul edilmişdir.

Z.M.Bünyadov 1958-1959-cu illərdə Azərbaycan Dövlət Universitetinin Şərqşünaslıq fakültəsinin müəllimi olmuşdur. 1964-1981-ci illərdə Z.M.Bünyadov Yaxın və Orta Şərqi Xalqları İnstitutunun (Şərqşünaslıq İnstitutu) və vaxt beşər adlanıb - G.B.) Şərqi orta əsrlər tarixi şöbəsinə rəhbərlik etmiş, 1981-1986-ci illərdə Azərbaycan EA Şərqşünaslıq İnstitutunun direktoru vəzifəsində işləmişdir.

Ziya Bünyadovun elmi yaradıcılığı iki istiqamətde inkişaf etmişdir: Yaxın və Orta Şərqi ölkələrinin feodalizm dövrü tarixinin tədqiqi və Yaxın və Orta Şərqi xalqların tarixine, elm və mədəniyyətinə dair orta əsr müəlliflərinin əsərlərinin aşasılınması, izahlı tərcüməsi və neşri.

1964-cü ilde Z.M.Bünyadov tarix elmləri doktoru alımlıq dərəcəsi almaq üçün "Azərbaycan VII-IX əsrlərə" mövzusunda dissertasiya müdafiə etmişdir. 1965-ci ilde Ali Attestasiya Komissiyası ona professor adı vermişdir.

1965-ci ilde çap olunan "Azərbaycan VII-IX əsrlərə" kitabı Z.M.Bünyadova Azərbaycanın orta əsrlər tarixi üzrə ciddi tədqiqatçı və mütexəssis şöhrəti qazandırılmışdır. Bu, Azərbaycan tarixinin Ərəb xilafeti dövründə dair Sovet tarixşünaslığında yazılış ilk tədqiqat əsəri idi. Burada geniş şəkildə tədqiqata calıb olmuşdur, əsər, fars, türk, erməni, gürçü mənbələrinin, və vaxtadək melum olmayan və çətin əldə edilən yazılı abidələrin dərin tədqiqi və təhlili sayəsində ərəb işğalı əresində və xilafət dövründə Azərbaycanın sosial-iqtisadi və siyasi həyatı hərəkəflə təhlil olunmuş, Azərbaycanın orta əsrlər tarixinə dair bir sıra müəhməd problemlər etrafı şəkildə aşasılınması öz həlli tapmışdır. Əsərdə xilafət qarşı xalq kütülelərinin mübarizəsinə xüsusi yer verilmiş, Babəkin başçılıq etdiyi xürrəmələr hərəkatı geniş şəkildə işıqlandırılmışdır.

1967-ci ilde Z.M.Bünyadov Azərbaycan Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü seçilmiş, 1970-ci ilde "Azərbaycan SSRİ Elmlər Akademiyasının xəbərləri. İctimai elmlər seriyası (tarix, felsefe və hüquq seviyəsi)" jurnalının baş redaktoru təyin olunmuşdur.

1978-ci ilde Z.M.Bünyadov "Azərbaycan Atabəylər dövləti (1136-1225-ci illər)" adlı monoqrafiyasını nəşr etdi. Alimin coxillik əməyinin məhsulu olan bu sanballı tədqiqat işində Selçuk dövründə Azərbaycanın iqtisadi, sosial və mədəni inkişafı araşdırılmışdır. Kitabda Azərbaycanın o dövrəki siyasi tarixi məsələləri ilə yanaşı XII əsrin ikinci yarısı - XIII əsrin birinci rübündə Orta Şərqi feodal sülalələrinə mensub hökmədlərini qurdugu dövlətlərin, o cümlədən, Azərbaycan Eldəniz Atabəyleri dövlətinin dövrün siyasi və mədəni həyatında mühüm rol oynadığı göstərilmişdir. Əsərdə həmçinin o dövrə Qafqazda siyasi səraitini karakterizə edən bir cox qıyməti və ilk elmi dövriyyəye daxil edilmiş materiallar yerləşdirilmişdir. Z.M.Bünyadov öz monoqrafiyasında Azərbaycanın və qonşu ölkələrin orta əsər tarixinə dair bir sıra problemlərin gələcək həlli, kifayət qədər örenilməmiş məsələlərin tədqiqi üçün böyük əhəmiyyət kəsb edən əsaslı elmi nticələr elətmiş, bununla da feodalizm dövrü tarixinin başlıca problemlərini, Şərqi feodalizmin inkişafının ümumi qanunauyğunluqları və fərdi xüsusiyyətləri kimi mühüm nəzəri məsələlərin həlline böyük töhfə vermişdir.

Görkəmli alimin "Azərbaycan Atabəylər dövləti" əsəri ökəminin və qonşu ölkələrin tarixinin cox az öyrənilən dövrünün araşdırılmasında mühüm mərhələ olduğuna görə elmi ictimaiyyət tərəfindən layiqincə qiymətləndirilmişdir. Əsər 1980-ci ilə elm və texnika sahəsində Azərbaycan Dövlət mükafatına layiq görülmüşdür.

1982-ci ilde Z.M.Bünyadov Azərbaycan SSRİ Əməkdar elm xadimi fəxri adına layiq görülmüşdür. Elə həmin ilde türk xalqları tarixinin öyrənilməsində böyük xidmətlərinə görə Türk Tarix Qurumunun müxbir üzvü seçilmişdir.

1986-ci ilin yanvarından 1988-ci ilin mayınadək Z.M.Bünyadov Azərbaycan SSRİ Şərqşünaslıq İnstitutunun Şərqi orta əsrlər tarixi şöbəsinin müdürü vəzifəsində işləmişdir.

1986-ci ilde Moskvada "Nauka" neşriyyatı tərəfindən alimin "Xarəzmşahlar-Anuştəgini dövləti 1097-1231-ci illər" adlı monoqrafiyası nəşr edilmişdir.

1988-ci ilin mayında Z.M.Bünyadov Aral dəniziinin xilas etme komitəsinin tərkibinə daxil edilmişdir. Həmin ilde Urgənc (Xarəzm) şəhərinin 340 illiyinə bayram edilənə ilə əlaqədar olaraq şəhərin tarixi və ədəbiyyatının öyrənilmesi sahəsində xidmətlərinə və Aral dənizinin ekoloji probleminin həll edilməsinə böyük kömək göstərdiyinə görə Z.M.Bünyadov yəni təsis olunmuş "Urgənc şəhərinin fəxri vətəndaşı" adı verilmişdir.

Ziya Bünyadov 1988-ci ilin mayından 1990-ci ilədək Azərbaycan SSRİ EA Şərqşünaslıq İnstitutunun direktoru olmuşdur. 1988-ci ilin oktyabrında türk xalqları tarixinin öyrənilməsində xidmətlərinə görə Türk Tarix Qurumunun fəxri üzvü, 1990-ci ilin iyundan isə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının vitse-prezidenti seçilmişdir. 1992-ci ilin oktyabından ömrünün sonuna qədər yeniden Şərqşünaslıq İnstitutunun direktoru vəzifəsində işləmişdir.

Müxtəlif illərdə akademik çeşidli Şərqi mənbələrinin şəhəri tərcümələrini nəşr etdi. Mxtar Qoş. Alban salnamesi. B., 1960; Abidelerin xülasəsi və qürətli hökmədlərin möcüzələri. Ərəb dilindən şəhəri tərcümə. M., "Nauka", 1971 (rus d.). 1992-ci ilde Azərbaycan dilindən nəşr edilib; Şihabəddin Məhəmməd ən-Nəsəvi. Sirat es-sultān Cəlā ed-Din Mankburni. Ərəb dilindən şəhəri tərcümə. Bakı, "Elm", 1973. Kitab 1996-ci ilde "Lukoyl" neft şirkətinin sponsorluğu ilə yenidən nəşr edilib; Sədrəddin Əli əl-Hüseyni. Əxber ad-daulət es-səlcukiyyə. Ərəb dilindən şəhəri tərcümə. M., "Nauka", 1980; Əbu Məhəmməd Əhmed ibn Ə'sam əl-Kufi. Kitab əl-futuh. VII-XI əsrlər Azərbaycan tarixinə aid iqtibaslar. Ərəb dilindən şəhəri tərcümə. Bakı, "Elm", 1981; Əbü'l-qasim əz-Zəhravi. Cərrahiyə və əletlər haqqında traktat. Ərəb dilindən şəhəri tərcümə. M., "Nauka", 1982; Yaqt əl-Həməvi. Mū'cəm əl-buldan. Azərbaycan haqqında məlumatlar. Ərəb dilindən şəhəri tərcümə. Həmdullah Əzəvini. Azərbaycan haqqında məlumatlar. İngilis dilindən tərcümə. Bakı, "Elm", 1983; Abbasqulu Ağa Bakıxanov. "Gülüstani-İrəm". Müqəddimə, şəhərlər və qeydlər. Bakı, "Elm", 1991.

Ziya Bünyadovun elmi yaradıcılığı iki istiqamətde inkişaf etmişdir: Yaxın və Orta Şərqi ölkələrinin feodalizm dövrü tarixinin tədqiqi və Yaxın və Orta Şərqi xalqların tarixine, elm və mədəniyyətinə dair orta əsr müəlliflərinin əsərlərinin aşasılınması, izahlı tərcüməsi və neşri.

1964-cü ilde Z.M.Bünyadov tarix elmləri doktoru alımlıq dərəcəsi almaq üçün "Azərbaycan VII-IX əsrlərə" mövzusunda dissertasiya müdafiə etmişdir. 1965-ci ilde Ali Attestasiya Komissiyası ona professor adı vermişdir.

1965-ci ilde çap olunan "Azərbaycan VII-IX əsrlərə" kitabı Z.M.Bünyadova Azərbaycanın orta əsrlər tarixi üzrə ciddi tədqiqatçı və mütexəssis şöhrəti qazandırılmışdır. Bu, Azərbaycan tarixinin Ərəb xilafeti dövründə dair Sovet tarixşünaslığında yazılış ilk tədqiqat əsəri idi. Burada geniş şəkildə tədqiqata calıb olmuşdur, əsər, fars, türk, erməni, gürçü mənbələrinin, və vaxtadək melum olmayan və çətin əldə edilən yazılı abidələrin dərin tədqiqi və təhlili sayəsində ərəb işğalı əresində və xilafət dövründə Azərbaycanın sosial-iqtisadi və siyasi həyatı hərəkəflə təhlil olunmuş, Azərbaycanın orta əsrlər tarixinə dair bir sıra müəhməd problemlər etrafı şəkildə aşasılınması öz həlli tapmışdır. Əsərdə xilafət qarşı xalq kütülelərinin mübarizəsinə xüsusi yer verilmiş, Babəkin başçılıq etdiyi xürrəmələr hərəkatı geniş şəkildə işıqlandırılmışdır.

Ziya Bünyadovun elmi yaradıcılığı iki istiqamətde inkişaf etmişdir: Yaxın və Orta Şərqi ölkələrinin feodalizm dövrü tarixinin tədqiqi və Yaxın və Orta Şərqi xalqların tarixine, elm və mədəniyyətinə dair orta əsr müəlliflərinin əsərlərinin aşasılınması, izahlı tərcüməsi və neşri.

lər hərər edib. 30-cu illərin repressiyaları isə alimin "Qırmızı terror" adlı kitabında (Bakı, 1993) işləndirilir. Kitab bilavasitə coxsayı axiv sənədləri əsasında yazılıb.

Ziya Bünyadov 90-cı illərin əvvəllerindən başlayaraq Ziya müəllimin elmi fealiyyətinin bir istiqaməti de xalq tərəfindən islam dininin doğru-dürüst öyrənilməsinə yönəlmüşdür. Alim professor V. Məmmədəliyevlə birgə möqəddəs "Quran-Kərim" i dilimizə çevirir, ona şəhərlər yazır. Sonra "Dinlər, təriqətlər, məzheblər" adlı irihaclı soraq kitabı hazırlanır. "Indi xalq öz dininə qaydır, lakin dininə, imanına qaytması üçün nə dərsliklər, nə elmi əldəbiyyat, nə soraq kitabçaları, nə de başqa vesait vardır", - yazan müəllif yaranmış boşluğunu bu kitabla aradan götürməyə çalışır. Kitab alimin vəfatından sonra 1997-ci ilde ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin şəxsi təşbbüsü və qayğısı sayəsində işq üzü görmüşdür.

Alim 1990-ci ilde "Quran-Kərim"in tərcüməsinə görə H.Z. Tağıyev adına mükafata, 1993-cü ilde A.A. Bakıxanovun "Gülüstani-İrəm" əsərinin şəhəli nəsniye görə A.A. Bakıxanov adına mükafata layıq görülmüşdür.

Bir çox beynəlxalq elmi məclislərin iştirakçısı olan akademik Z.Bünyadov Azərbaycan elminin leyləyətə temsil edib. Türk Tarix Qurumunun VI-XII konqreslərində, Bağdadda tarixçilərin Beynəlxalq konqresinde, Tokioda şərqşünasların XXXI Beynəlxalq konqresində, İranda Təbərinin 1100 illiyinə, Füzulinin 500 illiyinə hər olunmuş beynəlxalq konfranslarda, Misisde məşhur tarixçi əs-Süyütinin yubileyinə hər olunmuş Beynəlxalq konfransda iştirak edərək sanballı məruzələrlə çıxış etmişdir.

İnstitut direktoru kimi Ziya müəllimin böyük elmi təşkilatı iş aparırdı. O, Azərbaycan şərqşünaslıq elminin tərəqqisi, institutumuzun keçmiş İttifaqın digər şərqşünaslıq institutları və xarici ölkələrin şərqşünaslıq mərkəzləri ilə elmi əlaqələrinin möhkəmələnməsi və genişlənməsi üçün qüvvə və bacarığını asırgardı.

Akademik Z.M.Bünyadov Şərqşünaslıq İnstitutunun rəhbəri kimi Yaxın və Orta Şərqi ölkələrin probleminə hər olunmuş bir şəhəri Beynəlxalq və regional elmi konfransların təşkilatçısı olmuşdur: "Şərqşünasların II Ümumittifaq Konfransı" (1983), "İslamın aktual problemləri" (1985, 1987, 1992), "Fars körfəzi problemi" (1988), "Zaqafqaziyinin genç şərqşünaslarının I konfransı" (1989), "Atatürkün anadan olmasının 100 illiyinə hər olunmuş Beynəlxalq konfrans" və s. O, ömrünün sonuna dək "Vətən tarixi", "Ümumi tarix" və "Din tarixi və nəzəriyyəsi" ixtisasları üzrə birləşmiş müdafiə şurasına sədrlik etmişdir.

1992-ci ilde, Azərbaycanın en çətin dövründə Z.M.Bünyadov özünün siyasi seçimini edir. Onu Yeni Azərbaycan partiyasına sədr müavini seçirler.

1993-cü ilde "Astaranın fəxri vətəndaşı", 1994-cü il

Akademik İradə Hüseynova İdarələrərası Mərkəzin Ekoloji məsələlər üzrə işçi qrupunun Laçın şəhərində keçirilmiş iclasında iştirak edib

AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İradə Hüseynova Laçın şəhərində Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində məsələlərin mərkəzləşdirilməsi qaydada həll edilməsi üçün yaradılmış Əlaqələndirmə Qərargahının nəzdində fealiyyət göstərən İdarələrərası Mərkəzin Ekoloji məsələlər üzrə işçi qrupunun iclasında iştirak edib.

Iclada işçi qrupda təmsil olunan müvafiq dövlət qurumlarının (o cümlədən, AMEA-nın) nümayəndələri, İdarələrərası Mərkəzin və Şərqi Zəngəzur İqtisadi rayonuna daxil olan Laçın rayonunda Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəliyinin, Qarabağ İqtisadi rayonuna daxil olan işğaldan azad olmuş ərazilərdə (Şuşa rayonu istisna olmaqla) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəliyinin, Şərqi Zəngəzur İqtisadi Rayonunda 1 sayılı Bərpə, Tikinti və idarəetmə Publik Hüquqi Şəxsin nümayəndələri iştirak ediblər.

Prezidentinin xüsusi nümayəndəliyinin, Şərqi Zəngəzur İqtisadi rayonuna daxil olan Qubadlı, Cəbrayıl və Zəngilan rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəliyinin, Qarabağ İqtisadi rayonuna daxil olan işğaldan azad olmuş ərazilərdə (Şuşa rayonu istisna olmaqla) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəliyinin, Şərqi Zəngəzur İqtisadi Rayonunda 1 sayılı Bərpə, Tikinti və idarəetmə Publik Hüquqi Şəxsin nümayəndələri iştirak ediblər.

Iclada işçi qrup üzvləri və dəvət olunan digər qurumlar tərəfindən Laçın şəhərində aparılan içməli və tullantı su sistemlərinin yeniden qurulması işləri, Qarabağda kəhrizlərin

berpası və su ehtiyatlarının idare olunmasında onlardan istifadə perspektivləri (bu mövzu ilə bağlı AMEA-nın müxbür üzvü Pənah Muradov məruzə ilə çıxış edib), işğaldan azad edilmiş ərazilərdə aparılan kosmik tədqiqatlar, tikinti-söküntü tullantılarından təkrar xammal materialı kimi istifadə perspektivləri, yol-infrastruktur layihələrinin icrası zamanı ətraf mühitə minimum təsire nail olunması, Laçın şəhərində yaşlılıqların mühafizəsi və bərpası perspektivləri, yol tikintisi işlərində tələb olunan xammal təminatı, həmçinin işğaldan azad edilmiş ərazilərdə həyata keçirilen tikinti-quruculuq işləri ilə bağlı daxil olan müraciətlər, faydalı qazıntı yataqlarından səmərəli istifadənin təsili, müasir texnologiyalardan istifadə olunması, işğaldan azad edilmiş ərazilərin, o cümlədən Laçın rayonunun çayları və onların hidroenerji potensialından istifadəsi, eləcə də istismara verilmiş və icrası davam edən kiçik su elektrik stansiyaları barədə məlumat verilib və Laçın şəhəri ərazisində icra olunan layihələrin ekoloji qiymətləndirilməsi məsələləri müzakirə edilib.

Icladan sonra iştirakçılar Zerti Aqro-sənaye Parkının işi ilə tanış olublar.

AMEA əməkdaşları Azərbaycan Qadınlarının VI Qurultayında

Oktabrın 19-da Bakıda Azərbaycan Qadınlarının VI Qurultayı keçirilib.

Qurultay ölkəmizdə qadın hərəkatının əsasını qoymuş Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyi, eyni zamanda müstəqil Azərbaycanın ilk Qadın Qurultayının 25 il münasibəti təşkil edilib.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himninin səsləndirilməsi ilə başlayan tədbirdə ölkəmizin ərazi bütövlüyü və suverenliyi uğruna mübarizəde canlarından keçmiş şəhidlərimizin xatirəsi bir dəqiqəlik sükütlə yad olunub.

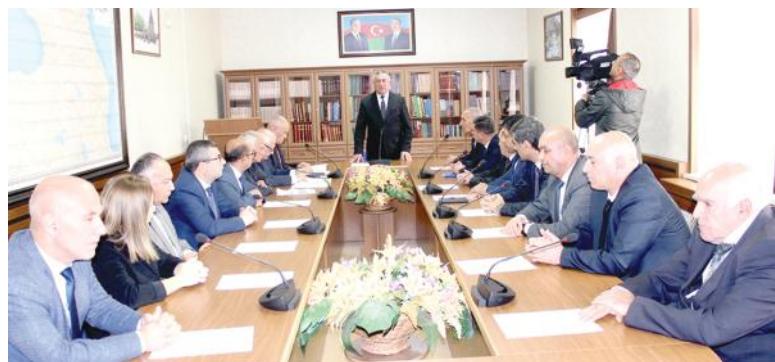
Sona Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının Humanitar siyaset, diaspor, multikulturalizm və dini məsələlər şöbəsinin müdürü Fərəh Əliyeva Prezident İlham Əliyevin Qurultay iştirakçılarına təbrik məktubunu oxuyub.

Tədbirdə AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İradə Hüseynova, AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e., akademik Gövhər Baxşəliyeva, AMEA-nın Rayəsat Heyeti aparatinin şöbə müdürü, tarix elmləri doktoru Zemfira Hacıyeva, AMEA-nın Qadınlar Şurası sədri, professor Rəna Mirzəzadə və sədr müavini, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru Mahrux Nəcəfi də iştirak ediblər.

AMEA-nın qadın alimləri adından çıxış edən professor Rəna Mirzəzadə Azərbaycanda idarəetmədə qadınların öncə çəkilməsi və gender siyasetinin formallaşmasına Ulu Öndər Heydər Əliyevin rolü, görkəmli oftalmoloq-alim, akademik Zərifə Əliyevanın Azərbaycan elminin inkişafında yorulmaz fealiyyəti, Prezident İlham Əliyevin gender siyaseti və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın cəmiyyətdə qadınların rolunun güclənməsi istiqamətindəki xidmətləri ilə bağlı fikirlərini bölüşüb.

Elmin gücünə əsaslanan cəmiyyət daim inkişaf edir

AMEA-nın Naxçıvan Bölməsinə əlavə olunmuş "Azərbaycan elminin inkişafında Tədqiq və Tətəbbö Cəmiyyətinin rolü" mövzusunda elmi konfrans keçirilib.

Tədbiri Bölmənin sədri, akademik İsmayıllı Hacıyev açaraq konfransın AMEA Rayəsat Heyetinin Azərbaycanı Tədqiq və Tətəbbö Cəmiyyətinin 100 illik yubileyi ilə əlaqədar təsdiq etdiyi Tədbirlər planına əsasən keçirildiyini bildirib.

"Elmin gücünə əsaslanan cəmiyyət daim inkişaf edir", - deyən bölmə sədri Tədqiq və Tətəbbö Cəmiyyətinə

rehbərlik etmiş elm adamları, Azərbaycanı Tədqiq və Tətəbbö Cəmiyyəti ile bağlı araştırma aparmış alimlər və dərc olunmuş əsərlər barədə məlumat verib.

Konfransda AMEA Naxçıvan Bölmesi İnşasət, Dil və Ədəbiyyat İnstitutunun icraçı direktoru, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Elxan Məmmədov, Əlyazmalar Fonduñun baş direktoru, filologiya elmləri doktoru Fərman Xəliyev, Tarix, Etnoqrafiya və Arxeologiya Institutunun aparıcı elmi işçisi, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Musa Quliyev maruzələrə çıxış ediblər.

Maruzələrde Azərbaycanı Tədqiq və Tətəbbö Cəmiyyətinin təsis edilmə-

si, məhsuldar və məzmunlu fealiyyəti, üzvləri, nəşr etdiriyi əsərlər barədə məlumat verilib. Qeyd olunub ki, Nizamnaməsində Azərbaycanı, onun dillini, tarixini, folklorunu, adət-ənənələrini, məsişini, etnoqrafiyasını, milli psixologiya və xalq fəlsəfəsinin öyrənilməsi kimi mühüm məqsədlərin yer aldığı kurum fealiyyəti dövründə əhəmiyyətli işlər görmüşdür. Dövrün tənənnimə elm adamları, tədqiqatçıları ilə əməkdaşlıq edən Cəmiyyət səfəri olğulu elmi-tədqiqat müəssisələri üçün möhkəm bünövşə formalasdırılmışdır.

Məruzələrde, həmçinin Naxçıvana fealiyyət göstərən Tədqiq və Tətəbbö Cəmiyyətinin fealiyyəti, struktur, günümüzədək gelib çatmış arxiv sənədləri, habelə bölgənin tədqiqi və xalqın maarifləndirilməsi məqsədilə görülen işlərdən söz açılıb. Cəmiyyətə sədilik etmiş Mirza Vahab Həsənzadənin keşməkəşli həyatı və elmi fealiyyətinin geniş şərh olunduğu maruzələrde milliliyə xidmet etmiş Cəmiyyət üzvlərinin araşdırması, topladıqları və nəşr etdirildikləri əsərlər barədə də ümumiləşdirici məlumat verilib.

Sonda maruzələrlər toxundu, bəzi məsələlər etrafında fikir mübadiləsi aparılıb, dinləyiciləri maraqlandıran suallar cavablandırılıb.

İraq Strateji Araşdırma-

İraq Strateji Araşdırma-

Mərkəzi ilə elmi əməkdaşlıq

İraq Respublikasının Strateji Araşdırma Mərkəzinin rəhbəri, İraq - Azərbaycan Dostluq Cəmiyyətinin sədri, İraqda nəşr olunan "Sadaka" qəzetinin baş redaktoru doktor Mutaz Muhi Əbdülhəmid AMEA-nın akademik Ziya Bünyadov adına Şərqşunaslıq İnstitutunda olub.

İraqlı qonaq ilk olaraq AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e., Şərqşunaslıq İnstitutunun baş direktoru, akademik Gövhər Baxşəliyeva ilə görüşüb. Görüşdə Şərqşunaslıq İnstitutu ilə İraq Respublikasının Strateji Araşdırma Mərkəzi arasında əməkdaşlığın yüksək seviyədə həyata keçirilməsi qeyd edilib və bu sahədə atılacaq növbəti addımlarla bağlı səhəbət aparılıb.

Sonra doktor Mutaz Muhi Əbdülhəmid Şərqşunaslıq İnstitutunun kollektivi ilə görüşüb. Akademik Gövhər Baxşəliyeva Şərqşunaslıq İnstitutu ilə İraq Respublikasının Strateji Araşdırma Mərkəzi arasında six əməkdaşlığın həyata keçiriləcəyi və doktor Mutaz Muhi Əbdülhəmidin Azərbaycan - İraq elmi əlaqələrinin inkişafına böyük töhfələr verdiyi bildirib. Bu il avqustun 30-da İraq Respublikasının Strateji Araşdırma Mərkəzinin və İraq - Azərbaycan Dostluq Cəmiyyətinin təşkilatçılığı ilə İraqda Ulu Öndər Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş "Heydər Əliyev" adlı beynəlxalq konfransın keçirildiyini xatırladan akademik Gövhər Baxşəliyeva, həmin konfransda məruzə edən azərbaycanlı nümayəndələr sırasında Şərqşunaslıq İnstitutunun icraçı direktoru, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Ruhəngiz Cümşüdü və Beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin müdürü, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Güler Qafqazlının da olduğunu qeyd edib.

Doktor Mutaz Muhi Əbdülhəmidin konfransda bir sıra ərəb ölkələrindən və Azərbaycandan 40-dan çox alimin qatıldığı deyərək, azərbaycanlı alimlərin iştirakından məmənluğunu bildirib.

Tədbirdə İraqda keçirilmiş "Heydər Əliyev" adlı beynəlxalq konfransda məruzə etmiş Şərqşunaslıq İnstitutunun əməkdaşlarına və Azərbaycanın digər elmi və ictimai təşkilatlarından olan məruzəçilərə sertifikatlar təqdim edilib.

İraq-Türkman Araşdırma-

Üzrə Əlaqələndirmə Şurasının iclası

Oktabrın 20-də AMEA-da İraq-Türkman Araşdırma Üzrə Əlaqələndirmə Şurasının birinci iclası keçirilib.

Tədbiri Əlaqələndirmə Şurasının sədri, akademik Teymur Kərimli açaraq gündəlikdə qoyulan məsələlər haqqında iclas iştirakçılarına məlumat verib.

Əvvəlcə AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun Dialektologiya şöbəsinin aparıcı elmi işçisi, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru dosent Kübra Quliyevanın "İraq-Türkman əlahəsindən tarixi-dialektoloji təsviri" mövzusunda məruzəsi dinlənilib.

Dilçi alım bildirib ki, İraq-Türkman əlahəsindən lügət tərkibi çox zəngindir. Bu zənginlik sadəcə İraq-Türkman əlahəsini meydana getirən şivelərin deyil, həm də esrlər boyu əhatəsində yaşayıb inkişaf etdiyi ərəb və fars dillərinin, eləcə də,

tarixin müəyyən dövrlərində Azərbaycan, Türkiye və digər turkdilli xalqlar ilə və həm də əməkdaşlığı ilə bağlı əlaqələrin genişləndirilmə dövrlərində dənizlər boyu əhatəsində yaşayıb inkişaf etdiyi ərəb və fars dillərinin, eləcə də,

Sonra məruzə iclas iştirakçılarının geniş müzakirəsinə təqdim edilib. İraq-Türkman Araşdırma Üzrə Əlaqələndirmə Şurasının sədr müavini, filologiya elmləri doktoru professor Qəzənfer Paşayev, AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun icraçı direktoru, tarix elmləri doktoru Eynulla Mədəlli, AMEA-nın Abbasqul Ağa Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun Türk xalqlarının etnoqrafiyası şöbəsinin müdürü, tarix elmləri doktoru Güllü Yolğlu, AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun Dialektologiya şöbəsinin müdürü, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Kifayət İmanquliyeva və həmin institutun Toponomika şöbəsinin müdürü Elçin İsmayılov və b. öz fikirlerini səsləndiriblər.

Daha sonra Əlaqələndirmə Şurasının sədri, akademik Teymur Kərimli Həmanit və ictimai Elmlər bölmələrinin elmi tədqiqat müəssisələrinin təklifləri nəzərə alınmaqla İraq Respublikasında yaşayan türkmanlarla tarixi, mədəni və həmanit sahələrdə əlaqələrin genişləndirilməsinə dair Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Tədbirlər planının layihəsini iclas iştirakçılarının nəzərəne çatdırıb. 2 hissədən - "Tədbirlər" və "Nəşrlər" blokundan ibarət olub 2023-2026-ci illəri əhatə edən Tədbirlər planına dair alimlərin rəyləri nəzərə alınib, təklifləri əlavə edilib.

AMEA-da İraq-Türkman tarixi, dili, ədəbiyyatı, mədəniyyəti, etnoqrafiyası və folkloru ilə bağlı əlaqələrin aparılmasıının humanitar və ictimai elmlərin prioritet istiqamətlərindən biri olduğu vurğulanıb.

İcləsin sonunda filologiya elmləri doktoru, professor Elman Quliyev və filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Kübra Quliyevanın İraq-Türkman Araşdırma Üzrə Əlaqələndirmə Şurasının üzvlüyüne daxil edilməsi barədə müvafiq qərar qəbul edilib.

Məlumdur ki, bioloji müxtəliflik Yer kürəsində canlı həyatın davanın əsası və başlıca təminatçısıdır. Təbii-iqlim şəraitinin, geoloji-relyef quruluşunun rəngarəngliyi və mürəkkəbliyi ilə əlaqədar Azərbaycan əraziləri biomüxtəlifliyin zənginliyinə görə bütün dünyada seçilir. Tədqiqatlar nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, ölkəmiz bir sırada flora və fauna növlərinin ilkin əməlegələmə, bəzi kənd təsərrüfatı bitki və heyvanlarının mədəniləşdirmə və əhilləşdirmə mərkəzlərindəndir.

Bu və ya digər stress amillərinin məcmusu, əsasən də insanın təbiətə istismarçı münasibəti, o cümlədən antropogen landşaftların genişlənməsi, global iqlim deyışikliklərinin intensivleşməsi nəticəsində azalmaq və itmek təhlükəsi ilə üzləşən bu qiymətli müxtəlifliyin tədqiqi, daimi monitorinqi, mühafizəsi və səmərəli istifadəsi həyatı əhəmiyyət daşımaqla həlli olduqca vacib olan problemdir.

80 yaşı bu yaxınlarda tamam olmuş Azərbaycanın tanınmış botanik alimi, Əməkdar elm xadımı, AMEA-nın müxbir üzvü, biologiya elmləri doktoru, professor Vaqif Seyfeddin oğlu Novruzovun uğurlu elmi və pedagoji fealiyyəti məhz bu mühüm problemin araşdırılmasına, müvafiq sahələrdə milli kadr hazırlığına həsr edilmişdir.

Vaqif Novruzovun ömrü yoluna nəzər salsaq, təhsili, ixtisası və iş həyatı

qıf Novruzov universiteti Lenin təqədü ilə bitirir, daha sonra Xaçmaz rayonuna təyinat alaraq, 1966-ci ilde burada müəllim kimi əmək fəaliyyətinə başlayır.

Elmi tədqiqatlara olan böyük marağın Vaqif müəllimi 1966-ci ilin dekabr ayında Azərbaycan SSR EA Botanika İnstitutunun İbtidai bitkilərin sistematikası şöbəsinin aspiranturasına getirir. Vaqif Novruzov aspiranturani bitirdikdən sonra Botanika İnstitutunda 1981-ci ilə kimi kiçik elmi işçi və baş elmi işçi vəzifelerində çalışır.

O dövrlər Botanika İnstitutu akademik Müzəffər Abutalibovun rəhbərliyi ilə Qafqaz regionundan tanınmış elm mərkəzlərindən biri idi. O zamanlar bu institutda akademiklər M.Abutalibov və V.Ulyanişev, AMEA-nın müxbir üzvleri İ.Səfərov, N.Qarayeva, S.Musayev, O.Ibadov, professorlardan Ş.Barxalov,

məsənə razı ola biləcəyini demişdi. İcləsən sonunda müdafiə surasının sedri, görkəmli alim, akademik Cəlal Əliyev doktorantı dəstəkləyir və onun tövsiyəsi ilə Vaqif müəllim, X.X.Tras və digər rəsmi opponent - Ukrayna Dövlət Universitetinin professoru, Dövlət mühəkafatı laureati I.A.Dudka növün yayıldığı güman olunan əraziyə gedirlər və dağdakı çox çətin keçilən bir yerdə, ilanlar

florasına daxil etmişdir. Həmin növlər beynəlxalq səviyyədə botaniklər tərəfindən qəbul edilərək, monoqrafik məcmüələrə və təyinedicilərə daxil olunmuşdur.

Alim, həmçinin keçmiş SSRİ (5 növ), Qafqaz (98 növ) və Azərbaycan florası (300-dən çox) üçün yeni növlər müəyyənəldirmişdir. Onun tərəfindən Qafqazda ilk dəfə olaraq, nadir və məhvolma təhlükəsində qalan şibyələrin mühafizəsi üçün tədbirlər sistemi işlənilərə hazırlanmışdır.

Vaqif Novruzov şibyə turşularının yüksək antibiotik spektrə və bakteriositatik təsire, patogen mikroorganizmlərə qarşı seçicilik qabiliyyətinə malik olmasına nəzərə alaraq, Azərbaycan şibyələrinin tibbi praktikada istifadə olunma imkanlarını aydınlaşdırmaq məqsədile Rusiya Elmi-Tədqiqat Dərman Bitkiləri İnstitutu, İ.M.Seçenov adına Moskva İ Tibb İnstitutu ilə birləşdikdə geniş əhəmiyyətli araşdırmalar aparmış, respublikanın müxtəlif təbii-coğrafi zonalarından toplanmış 300-a qədər növün analizi ilə onlardan yeni tibbi preparatların alınmasına imkan verən keyfiyyətli ksanton, antroxinon, emodin, xlorremodin ayrılmamasına nail olmuşdur.

Həmin tədqiqatların nəticələri öz ekspresiya təqdimatlarında işlənilərə, əsasən, o cümlədən 7 monografiya, 3 dərslik, 7 dərs vəsaiti, metodiki göstəriş və problem mühazirələrinin müəlliliyidir. Vaqif müəllim 30-dan çox beynəlxalq və regional elmi konfrans, simpozium, kurultay və konqreslərin iştirakçı olmuşdur.

AMEA-nın müxbir üzvü Vaqif Novruzov bioloji müxtəlifliyin öyrənilməsi və genefondun mühafizəsi üzrə elmi araşdırmalarını bu günə davam etdirir. O, Azərbaycan Respublikası "Qırmızı kitab"ının II və III nəşrlərinin redaksiyasına həyətinin üzvü və müəlliflərindəndir. Alim uzun müddət keçmiş Sovet İttifaqının "Qırmızı kitab"ının kuratoru olmuşdur. Burada qeyd etməyi vacib hərəkət kimi, Azərbaycan Respublikası "Qırmızı kitab"ının bu yaxınlarda işləşmiş 2 cildlik III nəşri ciddi elmi əsər olmaqla Ulu Önder Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr edilmişdir və ölkədə itmək təhlükəsində olan flora və fauna növlərinin mühafizəsi istiqamətində atılmış əhəmiyyətli addımdır.

Vaqif Novruzov AMEA-nın və AMEA Biologiya və Tibb Elmləri Bölüməsinin tədbirlərində her zaman yaxınlıqda iştirak etmiş, gənc tədqiqatçılardan dəstəyini hezən təşrif etmişdir. Tanınmış alimin elmi rəhbərliyi və məsləhətçiliyi ilə 23 felsefa doktoru və 3 elmlər doktoru hazırlanmışdır. Həmin alimlərin sırasında bu gün respublikanın universitetlərində, elm mərkəzlərində böyük uğurla fealiyyət göstərməklə öz müəllimlərinə de başçılığı gətirən elmlər doktorları, professorlar, AMEA-nın müxbir üzvleri vardır. Bunnələrdən uzun illər Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin rektoru vəzifəsində çalışmış, hazırda AR KTN Bitki Mühafizəsi və Texniki Bitkilər Elmi-Tədqiqat İnstitutunun direktoru AMEA-nın müxbir üzvü İbrahim Cəfərovun adını çəkmək olar.

AMEA-nın müxbir üzvü Vaqif Novruzov 10 ildən artıq Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının Biologiya və kənd təsərrüfatı elmləri üzrə Ekspert şurasının, Azərbaycan Respublikasının Elmi Tədqiqatların Əlaqələndirilməsi Şurasının biologiya üzrə problem şuralarının və suranın botanika seksiyasının üzvü olmuşdur.

Alim hazırda AR ETN Gənce Bölüməsinin "Xəberlər", Gənce Dövlət Universitetinin "Xəberlər" jurnalının redaksiyasına həyətinin, AR ETN Botanika İnstitutu Dissertasiya Şurasının üzvü, Azərbaycan Botaniklər Cəmiyyətinin vitse-prezidentidir.

AMEA-nın müxbir üzvü Vaqif Novruzov 45 il ərzində Arktikdən tutmuş, Orta Asiya sahralarına qədər, Mərkəzi Avropa və Asiya meşələrinə, Ural, Xibin, Mərkəzi Kopetdağ, Tyanşan, Karpat, Pamir, Alp və Qafqaz dağ sistemlərinə təşkil olmuş elmi ekspedisiyalarda iştirak edərək, bitki örtüyünün yarılma qanunuşunuşuna və növələşmə proseslərinə dair qiymətli elmi dəlillər əldə etmişdir. Elmi ekspedisiyalarda toplanmış herbari materialları Rusiya EA Botanika İnstitutunun (Sankt-Peterburg), M.V.Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinin, AR ETN Botanika İnstitutunun, Gənce Dövlət Universitetinin herbari fondlarını zənginləşdirmişdir. Onun qeyd edilən tədqiqatlarının neticələrində, o cümlədən "Opredeitel'g lişaynikov SSSR i Rossii" (1-7-ci cildlər, 1971-2008) çoxcildiliyində geniş şəhər edilmişdir.

İnanıram ki, AMEA-nın müxbir üzvü Vaqif Novruzov hem alim, hem də müəllim kimi bundan sonra da elmimiye və elmi kadrları hazırlığına dəvərlər verəcəkdir.

**İradə HÜSEYNOVA,
AMEA-nın vitse-prezidenti,
akademik**

Sərəfli alim ömrünün səhifələri

ilə bağlı etdiyi seçimlərin heç de təsdiqi olmadığının şahidi olarıq.

Azərbaycanın məşəətrafi yaşayış məntəqələrində qədimdən belə bir adət vardır: öz işinin ustası olan həvəskar bağbanlar cir ağaclarla calaq vurur, məsəətrafi zonaları bərəkətli meyve bağlarına çevirir, onları genişləndirir və qoruyurlar. Canlı təbiətə, bitkilər alemi ilə six təməsda böyüyen kənd usaqlarının bele ərazilərdə qeyd olunan proseslərde iştirak etmələri onların həyat yolu və ixtisas seçimində də öz təsirini göstərir, en azindan gənclərdə özünəməxsus təbiətseverlik ruhu formalasır.

Bu baxımdan, 1943-cü ilde Quba rayonunun 4 tərəfdən məsə və meyve bağları ile əhətə olunmuş Rustov kəndinin Baxçacı Əli məntəqəsindən Seyfədin müəllimin ailesində dünyaya göz açmış Vaqif Novruzovun da gələcək həyat yoluna və elmi karyerasına məhz böyüdüyü mühit, səfəli məşəələr, atasının müxtəlif üssülərlə calaq vurduğu meyve ağacları, bu bitkilərin dərsliklərdən tanış olduğu və bağlarda canlı olaraq rastlaşdırığı təbii inkişaf xüsusiyyətləri və bu kimi digər bilgilər əhəmiyyətli dərəcədə təsir etmişdir. Gənc Vaqifin evləri ilə təhsil aldığı orta məktəb arasındakı məsafə 5 km-dən çox idi. Kənd uşaqlarının yazda və yayda gilas, erik, şəftalı, payızda qoz, yemisən, qışda isə donmuş şirin əzgilə yeyə-yeyə məktəbə getdikləri bu yoluñ uzaqlığı gözlərinə görünmürdü. Onlar dərsdən kənar vaxtlarda valideynlərinə kömək edir, məşəənən meyve yığır, talalarda ot çalar, kolxozun tabaq binçində iştirak edirdilər. Beləcə, məktəblə Vaqif zaman keçidkə təbiətə, torpaq, bioloji müxtəlifliyə daha çox bağlanırdı.

Cox savadlı, ciddi təbiətli müəllimlər var idi. Xüsusi, coğrafiya müəllimi olan atası ensiklopedik biliklər və dərin zəkaya malik olması ilə seçilirdi. Biologiyani tədris edən Baba müəllimin dərsləri ətraf mühitlə təməsda, təcrübələrlə keçir və çox maraqlı olmaqla şagirdlərin dünyagörüşündə, canlı aləmə baxışlarında silinməz izlər buraxırdı.

Təbiətə olan həvəsi bütün çətinliklərə baxmayıaraq, orta məktəbi gümüş medalla bitirmiş Vaqif Novruzovu Kirovabاد Dövlət Pedaqoji Institutunun (indiki Gənce Dövlət Universitetinin) Təbiət fakültəsinə getirir. Universitetdə professor Həmid Fərzelibəyli, Dövlət mühafatı laureati, professor Mirzə Sadıqov, professorlar Məhəbbət Nəcəfov və Qabil Seyidov, fakültə dekanı Kamal Quliyev kimi müəllimlər Vaqifin savadlı bir mütəxəssis kimi yetişməsində böyük rol oynayırlar. Müəllimlərin tələbkarlığı və verdikləri biliklərlə yanaşı, özünün də istedadı, məqsədyönüllü xarakteri və çalışqanlığı sayəsində Va-

qıf Novruzov, Q.Axundov, Z.Əzizbəyova, M.Mikayilov, N.Mehdizadə, T.Axundov, Z.Novruzova, Ə.Xəlilov kimi tanınmış alımlar çalışırdılar. Onların istinadlı seminarlarında hər bir çıxış gənc mütəxəssislerin elmə olan məraqlarını və yeni biliklərə çıxış imkanlarını daha da artırırdı. Qeyd etmək lazımdır ki, Vaqif Novruzovun elmi fealiyyətindən əvvəl akademik Vahid Hacıyevin xüsusi rolu olmuşdur. İnstitutda Vahid müəllimin rəhbərliyi və iştirakı ilə ölkənin müxtəlif regionlarında aylarla elmi ekspedisiya tədqiqatları aparılırdı və Vaqif müəllim de bu tədqiqatlarda müntəzəm şəkildə iştirak edirdi.

Vaqif Novruzovun alim kimi formalaşmasında elmi rəhbəri professor Ş.Barxalov, Sankt-Peterburq Botanika İnstitutunun professoru P.L.Saviç, professor N.S.Qolubkova, Ukrayna EA Botanika İnstitutunun direktoru, professor A.N.Oksner, Estoniya Tartu Universitetinin kafedra müdürü, akademik X.X.Tras böyük xidmətlər göstərmişdir. Vaqif müəllim elm üçün təsvir etdiyi yeni növlər (*Microphiale barchalovi*) Novruzov, Lecania saviczii Novruzov, Lecania oxneri Novruzov) Ş.Barxalovun, lixenologiya elminin banilərindən olan P.L.Saviç və A.N.Oksnerin adları ilə vermişdir. Lecanora nemoralis və L.mulfispora növləri sonralar da problem yaratmışdı. Ukraynanın görkəmli lixenoloqlarından biri olan professor M.F.Makareviç bildirmişdi ki, Azərbaycanda həmin növləri kustar үssüllərlə təyin etmək doğru deyildir. Bu fikrə əsaslanan ukaynalı professor Vaqif müəllimin disertasiyasına mənfi rəy vermişdi. Vaqif Novruzov sağlam olduğunu sübuta yetirmək üçün Kiyevə getmişdi. Sonralar "SSRİ şibyələrinin təyini" kitabında (Leningrad, 1971) M.F.Makareviç tərəfindən həmin növlərin Azərbaycanda yayıldığı göstərilmişdir.

Nəhayət, bütün çətinliklər arxada qalır və Vaqif Novruzov 1985-ci ilde "Böyük Qafqazın lixenoflorasının analizi və mühafizəsi" mövzusunda doktorluq dissertasiyasını uğurla müdafiə edir. Elmin dolanbac yollarında addım-addım irəliyən Vaqif Novruzovun keçmiş SSRİ-nin Ali Attestasiya Komissiyası tərəfindən 1978-ci ilde baş elmi işçi, 1986-ci ilde dosent, 1988-ci ilde professor elmi adlarını alması onun tədqiqatlarına və əldə etdiyi nəticələrə verilən yüksək qiymət hesab edilə bilər.

Akademik Valide Tutayukun vəfatı ilə əlaqədar Azərbaycan Dövlət Kənd Təsərrüfatı İnstitutunun (ADKİT) - indiki Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti) kadr təminatında yaranmış problemin həlli məqsədilə Vaqif Novruzov Azərbaycan SSR EA tərəfindən 1982-ci ilde ADKİT-ye göndərilir. Alim burada uzun illər dosent, professor, elmi işlər üzrə prorektor və rektor evzifərində işləyir. Bu müddədə onun rəhbərliyi ilə 1 elmlər doktoru və 3 felsefə doktoru hazırlanır.

Vaqif Novruzov 2003-cü ildən Gənce Dövlət Universitetində Botanika Kafedrasının müdürü, professor vəzifələrində çalışmışdır. Alim öten dövr ərzində həmin kafedra üçün yüksəkxitəsli kadr hazırlığında yaxından iştirak etmişdir.

Botanika elmində və kadr hazırlığında əldə etdiyi mühüm nailiyyətlər nəzərə alınaraq, professor Vaqif Novruzov 2017-ci ildə "Botanika" ixtisası üzrə AMEA-nın müxbir üzvü seçilmişdir. Bitki örtüyünün ümumi problemlərinin həlline yönəldilmiş floristik-sistematiq tədqiqatlar alımın elmi axtarışlarının əsas istiqamətini təşkil edir. O, Büyük və Kiçik Qafqaz, Naxçıvan MR-nın şibyə florasını öyrənmiş, həmçinin çoxsaylı elmi ekspedisiyaların materialları əsasında Qafqaz şibyələrində işləmələrə dəha da dəqiqələndirmiş, elme məlumat olmayan 15 növün ilk dəfə botaniki təsvirini verərək, onları dünya

"İlham Əliyevin Gəncə şəhərinə səfərləri" kitabının təqdimatı

AMEA-nın Gəncə Böləmisi canab İlham Əliyevin Azərbaycan Respublikası Prezidenti seçilməsinin 20-ci ildönümü ilə bağlı əlamətdar tarixa həsr olunmuş yeni kitabı nəşr edib.

"İlham Əliyevin Gəncə şəhərinə səfərləri" adlı monoqrafiya Böləmənin Rəyasət Heyətinin qərarı ilə çap olunub.

Layihə rəhbəri AMEA-nın Gəncə Böləməsinin sədri, akademik Fuad Əliyev olan, "Elm" nəşriyyatında işçü üzü görən 586 səhifəlik kitab Böləmənin əməkdaşlarının birgə əməyi ilə ərsəyə getirilib.

Gəncə şəhər icra Hakimiyəti və AMEA Gəncə Böləməsinin birgə təşəbbüs və təşkilatçılığı ilə "İlham Əliyevin Gəncə şəhərinə səfərləri" monoqrafiyası şəhəri ictimaiyyətine təqdim edilib. Fikrət Əmirov adına Gəncə Dövlət Filarmoniyasında keçirilən təqdimetmə mərasimində şəhər rəhbəri Niyazi Bayramov və Türkiye Respublikasının Gəncədəki Baş konsulu Rəcəb Öztəp da iştirak ediblər. Toplantıya şəhər icra hakimiyətinin, AMEA Gəncə Böləməsinin, Gəncənin elm və təhsil müəssisələrinin, mədəniyyət ocaqlarının, dövlət və ictimai təşkilatlarının rəhbərləri və nümayəndələri, ziyalılar və gənclər qatılıblar.

"İlham Əliyevin Gəncə şəhərinə səfərləri" kitabının nüsxələri filarmoniyanın foyesində sərgilənilən.

Tədbirin başlanğıcında Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirilib, Ulu Önder Heydər Əliyevin və Vətən torpalarımızın bütövülüyü uğrunda canlarından keçən şəhidlərimiz əziz xatirəsi bir dəqiqliklə sükutla yad edilib.

Gəncə şəhər icra Hakimiyətinin başçısı Niyazi Bayramov çıxışında cənab İlham Əliyevin Prezidenti seçilməsindən keçən 20 il ərzində ölkəmizin, o cümlədən Gəncə şəhərinin sosial-iqtisadi və humanitar-mədəni həyatında

baş verən yüksəldən danışır. O, qeyd edib ki, Ulu Önder Heydər Əliyevin strateji xəttinin layiqli davamçısı, cənab Prezident İlham Əliyevin Azərbaycanın iqtisadi və hərbi cəhətdən qüdrətli ölkəyə, beynəlxalq arenada nüfuzlu söz sahibinə çevriləməsi üzrə apardığı siyaset nəticəsində vətənimizin ərazi bütövülüyə tam bərpa edilib.

AMEA Gəncə Böləməsinin sədri, akademik Fuad Əliyev təqdim olunan kitabı Gəncə ali mədəniyyətinin İlham Əliyevin ölkə rehbəri seçilməsindən 20 illiyinə töhfə kimi dəyerləndirib. O, qeyd edib ki, monoqrafiyada cənab İlham Əliyevin bir dəfə Baş nazir qismində, 19 dəfə isə prezident kimi

Gəncə şəhərinə etdiyi səfərlərin müfəssəl xronikası, həmin gelişlərin işiçində burada aparılan genişmiqyaslı quruculuq işləri, eləcə də ölkə başçısının ikinci şəhərimizlə bağlı imzaladığı Sərəncam və digər sənədlər, etdiyi çıxışlar, verdiyi tapşırıq və tövsiyələr öz əksini təpib və istər elmi-kütüvəli, istər də tədqiqat xarakterli mötbər mənbə sayılın bilən bu kitab eyni zamanda, Gəncənin son iyirmi ildə inkişafı üzrə bir ensiklopedik məlumat topusu xarakteri daşıyır.

Akademik Fuad Əliyev, həmçinin cənab Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin Xankəndidən müraciətə bayraqımızı ucaltmasını bütün azərbaycanlıların həsrətlə gözlədiyi qururlu an kimli xarakterizə edərək, bu tarixi hadisənin də məhz onun ölkəmizin rəhbəri seçilməsinin 20 ilin tamam olması günündə gerçəkləşməsinin milletimiz üçün böyük məna daşıdığını vurğulayıb.

YAP Gəncə Təşkilatının sədri Bayram Aslanov öz çıxışında akademik Fuad Əliyevin rəhbərliyi ilə Gəncənin başlıca elm ocağının - AMEA Gəncə Böləməsinin əməkdaşlarının hazırladığı bu sanballı kitabı işçü üzü görməsini eləmetdər hadisəne kimi dəyerləndirib. O, "İlham Əliyevin Gəncə şəhərinə səfərləri" neşrinin bu şəhərdə çalışmaqla, dövlətçiliyimizə xidmət edən hər bir şəxsin stolüstü kitabına çevrilecəyinə inandığını bildirib.

Fərhad Quliyev: "Azərbaycanın arxeologiya elmi dünyaya ineqrasıya olunmuş bir elm sahəsidir"

Məlumdur ki, Azərbaycanda növbəti arxeoloji qazıntı mövzümüz davam edir. Aparılan tədqiqatların istiqamətləri, həyata keçirilən islahatlar və yeni hədəflər haqqında AMEA Arxeoloji, Etnoqrafiya və Antropologiya Institutunun (AEAI) baş direktoru v.i.e., tarix üzrə fəlsəfe doktoru, dosent Fərhad Quliyevlə səhəbat edirik.

- Bu mövzündə aparılan tədqiqatlar respublikanın hansı bölgələrini əhatə edib və ümumilikdə neçə arxeoloji ekspedisiya təşkil olunub?

- Hər il olduğu kimi, bu il də AEAI-nin baş planında öz əksini tapan konkret mövzulara uyğun olaraq arxeoloji tədqiqatlar aparılıb. Demək olaraq ki, respublikanın bütün bölgələri əhatə edilib. Ekspedisiyalarımız hem evvəllər tədqiq olunan abidələrdə, hem də yeni arxeoloji abidələrdə qazıntıları həyata keçirir. Tədqiqat işləri əsasən İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə (Qarabağ və Şərqi Zəngəzur), Qərb bölgəsi (Gəncə-Qazax), Dağlıq Şirvan, Quba-Xaçmaz, Şamaxı və İsmayıllı, Mil-Qarabağ, Cənub və Naxçıvan bölgələrində aparılır.

AMEA rəhbərinin tapşırıǵına əsasən bütün ekspedisiyaların fealiyyətinin səmərəliliyini yoxlamaq üçün monitoring qrupları təşkil etmişik. Qeyd etməliyəm ki, evvəllər institutumuzda bu sahə üzrə xüsusi şöbə fealiyyət göstərib və sonradan ləğv edilib. Bu ilin iyulunda AMEA Rəyasət Heyətinin qərarı ilə həmin şöbə yenidən bərpa olunub. Çöl tədqiqatlarının monitorinqi və qiyəmtəndirilməsi şöbəsində gələcəkdə təninin və təcrübəli arxeoloqlarımız çalışması nəzərdə tutulub. Bu il ümumiyyətlə 40-dan çox ekspedisiya təşkil edilib. Tədqiqatların bir qismi Azərbaycan Respublikası Dövlət Turizm Agentliyinin (DTA) sifarişi ilə qurumun nəzərdə fealiyyət göstərən bir neçə dövlət qrupunun ərazisində aparılır. Bu, çox vacib işdir, çünkü abidələrin turizm potensialının müəyyən edilməsi və gələcəkdə həmin məkanların UNESCO-nun Mədəni İrs siyahısına daxil edilməsinə yönələn layihərin əsasını təşkil edə bilər.

- AMEA Rəyasət Heyətinin 19 iyun 2023-cü il tərixli qərarı ilə institutda daimi fealiyyət göstərən Qarabağ arxeoloji ekspedisiyası yaradılıb. Zəhmət olmasa, ekspedisiyanın builkı fealiyyəti haqqında məlumat verərdiniz.

- Hazırda Qarabağ və Şərqi Zəngəzur ərazisində ekspedisiyalar uğurla fealiyyət göstərir. Faktiki olaraq, AMEA da İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə ən çox tədqiqat işləri həyata keçirən elmi-tədqiqat müəssisəsi Arxeoloji, Etnoqrafiya və Antropologiya Institutu. Cari ilde Ağdam, Füzuli, Zəngilan, Xocavənd, Şuşa rayonlarında arxeoloji ekspedisiyalar təşkil olunub. Bu ekspedisiyaların hər birinin öz tədqiqat obyekti və müəllifi vardır. İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə ar-

xeoloji tədqiqat işlərinin neticələri haqqında cari ilin sonunda etrafı olaraq məlumat veriləcək.

- Yeri gəlmüşən bu günlərdə UNESCO-dan xoş xəbər gəldi. Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində yerləşən Azix və Tağlar Paleolit dövrü abidələri "Azərbaycanın tarixdən əvvəlki yerləri" adlı nominasiya üzrə ilkin siyahıya daxil edilib. İnstitutunuz bu abidələrlə bağlı hansı işlər görüb?

- 1960-ci illərin evvəllərində Azərbaycan arxeologları tərəfindən keşfə edilmiş hər iki insan düşərgesi Cənubi Qafqaz regionunda yazıçı qədərkə tarixe aid ilk insan mırqasıyasnı eks etdiren unikal abidələrdir.

Dünya əhəmiyyətli abidələr ermeni işğalı dövründə separatçı rejim tərəfindən siyasi məqsədlər üçün istifadə edilib. Qarabağ işğaldan azad olunanın sonra Azix və Tağlar arxeoloji abidələrinə dünya elmi ictimaiyyətinin marağı artaraq müştərək arxeoloji tədqiqatlar üçün xarici ölkələrin elm mərkəzlərindən institutumuz müraciətlər daxil olub. Beləliklə, 35 ildən sonra bu il AMEA AEAI tərəfindən Azix və Tağlar arxeoloji komplekslərində Yaponiyanın Tokio Universitetinin mütəxəssisləri ilə birlikdə keşfiyyat işləri aparılıb və abidələrin bir daha dəqiq dövrələrini müəyyən etmək məqsədilə analizler üçün nümunələr götürülüb. Həmçinin Danimarkanın Orxus Universiteti Qarabağın Paleolit abidələri ilə bağlı əməkdaşlıq mürqavilişə təklif edib. Hazırda Azix və Tağlar mağaralarında arxeoloji tədqiqatlar üçün xüsusi layihə hazırlanır. Gələn ildən etibarən hər iki mağaranın kompleks şəkildə öyrənilməsi nəzərdə tutulub.

- Cari ilin iyundan institutda həmçinin Xəzər arxeologiyası şöbəsi yaradılıb. Şöbənin təşkil nə yerdədir, qarşıya hansı məqsədlər qoyulub?

- Hazırda şöbənin təşkili prosesi tamamlanır. İlin sonuna şöbənin gelecek fealiyyət istiqamətləri müəyyən edilməli, tədqiqat planı hazırlanmalı, ekspedisiyaların mahiyyəti müəyyənləşək institutun elmi surətində təqdim edilməlidir. Vurğulanmışım ki, Xəzər arxeologiyası üzrə arxeoloji qazıntılarının spesifik xüsusiyyətləri mövcud olduğu üçün, tədqiqat planının hazırlanması da xüsusi yanaşma tələb edir. Bu sahə

üzrə AMEA-nın institutu olaraq, "Azərbaycan Xəzər Deniz Gəmiciyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti ilə əməkdaşlıq edilməsini düşünürük.

- Müvafiq materiallara tanış olarkən diqqətimi Xinalıqdə, Beşbarmaqda və Gələrsən-Görəsən qalasında aparılan tədqiqatlarla bağlı malumatlar çəkdi. Xinalıq ekspedisiyası zamanı nə kimin yeniliklər ortaya çıxıb?

- Xinalıqdə aparılan tədqiqatlar Dövlət Turizm Agentliyinin xətti ilə, bu qurumla institutumuz arasında imzalanan müqaviləyə əsasən aparılır. Bu ilin sevindirici hadisələrindən biri də "Xinalıq kəndi"nin UNESCO-nun Ümumdünya İrs Siyahısına daxil edilməsi oldu. Qazıntılar nəticəsindən çox maraqlı bir Nekropol aşkar edilib. Nekropolun aid olduğu xronoloji dövr əramızın ilk əsrlərini əhatə edir, həmin dövr Azərbaycan tarixi üçün çox əhəmiyyətlidir. Burada üzə çıxarılan daş quatu qəbirlərindən olduqca maraqlı materiallar meydana çıxıb. Ümumiyyət kəndin relyefi unikaldır. Çok gùman ki, gələn il Xinalıqdə artıq geniş tərkibdə, müxtəlif sahələr üzrə mütəxəssislərden ibarət ekspedisiya fealiyyət göstərəcək. Qazıntı işləri çox çətin, arxeoloqlar üçün olduqca əlverişsiz şəraitdə aparılır, arxeoloqlar qazıntı sahəsinin etrafında qurulan çadırlarda qalıb tədqiqat işləri həyata keçirirlər. Çətin şəraitdə aparılan qazıntılarından yene de DTA-nın xətti ilə Şəkinin yaxınlığında dəniz səviyyəsindən 1600 metr hündürlükdə yerləşən Gələrsən-Görəsən qalasında tədqiqatları qeyd edə bilərik. Bildirim ki, qalanın tarixi əhəmiyyəti, orta əsrlər aid məlumatların doğruluğunu sübut etmək üçün arxeoloji tədqiqatlara çoxdan ehtiyac var. Burada fealiyyət göstərən arxeoloji ekspedisiya əramızın XI əsirdən başlayaraq böyük bir dövrü əhatə edən olduqca maraqlı artefaktlar və strukturlar aşkar edilib.

Bəsbarmaq dağlı dini təyinatlı sakral memarlıq kompleksi Xidir Zində ziynetgahı kimi tanınır. Bu gün də Ziyyətətgah məqsədilə istifadə olunsa da, lakin həyatın uzun müddət davam etdiyi, müdafiə sisteminə malik yaşayış yeridir. Abidenin dövrünü və xronoloji çərçivəsini müəyyən etmək üçün aparılan arxeoloji tədqiqatlar zamanı müdafiə divarının daxilində yaşayış yerine aid müxtəlif təyinatlı tikililər tapılıb, qalanın beşinci bürüc və en maraqlı isə yazıya qədərkə dövrün mədəni təbəqəsi aşkar edilib.

Bir sözlə, bu abidələr yenidən tədqiqat mövzularıdır, həm Xinalıq, həm Bəsbarmaq, həm də Gələrsən-Görəsən qalası haqqında mənbələrdə kifayət qədər məlumat var ki, qazıntılar vasitəsilə maddi dəlillər əldə olunur, mənbələrdə olan məlumatlar faktiki tapıntılarla təsdiq edilir.

(Ardı var)

Müsahibəni apardı:
Nəzmin CƏFƏROVA
sənətsünnəsi üzrə fəlsəfa doktoru

ELAN

Polimer Materialları İnstitutu

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi Polimer Materialları İnstitutu aşağıdakı vakant vəzifələri tutmaq üçün müsabiqə elan edir:

"Funksional smart polimerlər" laboratoriyası üzrə

Aparıcı elmi işçi - 1 ştat vahidi

Elmi işçi - 2 ştat vahidi

"Elektro- və bioaktiv polimer materialları" laboratoriyası üzrə

Aparıcı elmi işçi - 1 ştat vahidi

"Poliefir- və polikarbonat materiallar" laboratoriyası üzrə

Böyük elmi işçi - 1 ştat vahidi

"Polimerlərin mexaniki-kimyevi modifikasiyası və emalı" laboratoriyası üzrə

Böyük elmi işçi - 1 ştat vahidi

Elmi işçi - 1 ştat vahidi

"Nanopolimer kompozitlər" laboratoriyası üzrə

Aparıcı elmi işçi - 1 ştat vahidi

"Polimer materiallarının təkrar emalı və ekologiyası" laboratoriyası üzrə

Aparıcı elmi işçi - 1 ştat vahidi

"Yüksəkşaxələnmiş polimerlər" laboratoriyası üzrə

Böyük elmi işçi - 1 ştat vahidi

Elmi işçi - 1 ştat vahidi

Müsabiqədə uyğun olaraq məğistr təhsili, elmi dərcəsi və göstərilən elm sahəsində təcrübəsi olanlar iştirak edə bilərlər.

В контексте научных и культурных связей

Азербайджано-турецкие отношения основаны на дружбе и взаимном доверии

24 октября в Институте рукописей имени Мухаммеда Физули (ИР) НАНА при совместной организации отделов по изучению тюркоязычных рукописей и рукописей тюркского мира состоялся Международный теоретический и научно-практический семинар на тему "Рукописная книга в контексте азербайджано-турецких научно-культурных связей", посвященный 100-летию образования Турецкой Республики.

Целью мероприятия стало обсуждение ценностей и актуальных проблем азербайджано-турецких научно-культурных связей, нашей совместной истории, литературы на основе рукописных источников, история которых восходит к глубокой древности.

Открывая семинар вступительной речью, президент НАНА академик Иса Габибейли отметил, что в последние годы Азербайджан переживает самый славный период своей многовековой истории. Говоря о том, что наша армия под руководством Верховного Главнокомандующего Ильхама Алиева освободила наши земли от армянских захватчиков в 44-дневной Отечественной войне, глава НАНА отметил, что Азербайджан тем самым представил всему миру формулу ведения справедливой войны.

Одна нация - два государства

Кроме того, он заявил, что в результате проведенных 19-20 сентября этого года локальных антитеррористических мероприятий в Карабахе был полностью восстановлен суверенитет Азербайджана, а с установлением 15 октября Президентом Ильхамом Алиевым нашего Государственного флага в Ханкенди и Ходжалы историческая справедливость была восстановлена. "Победа, одержанная благодаря Верховному Главнокомандующему в Карабахе, - подчеркнул он, - является образцом для подражания для государств, чьи земли оккупированы другими, и уроком для тех, кто вторгается на чужие земли. Азербайджан уважает территориальную целостность всех стран мира, он привержен принципам миролюбия и солидарности".

Говоря о том, что 2023 год является знаменательным с точки зрения празднования 100-летия великого лидера азербайджанского народа

Гейдара Алиева и Турецкой Республики, академик Иса Габибейли отметил, что в этих направлениях в НАНА были проведены десятки мероприятий, конференций, семинаров, изданы книги и монографии.

Коснувшись тысячелетних турецко-азербайджанских дружеских, братских отношений и напомнив слова Мустафы Кемаля Ататюрка о том, что "радость Азербайджана - это наша радость, а его печаль - наша печаль", руководитель главного научного ведомства страны отметил, что в настоящее время основу тесных связей между нашими государствами составляет стратегия великого лидера, выраженная девизом "Одна нация - два государства".

Очередной вклад в юбилей

"Благодаря тесным дружеским и братским отношениям президентов Азербайджана и Турции Ильхама Алиева и Реджепа Тайипа Эрдогана, отношения между нашими странами сегодня переживают свой пик, а "Шушинская декларация" стала движущей силой нашего укрепленного военного союза", - отметил он.

По мнению академика Габибейли, семинар в Институте рукописей станет весомым вкладом в укрепление азербайджано-турецкого единства, солидарности, братства - это мероприятие является очередным вкладом Академии наук в 100-летие братской Турции.

Касаясь сотрудничества между НАНА и научными учреждениями Турции, президент НАНА отметил, что в настоящее время академия тесно сотрудничает с Турецкой академией наук, Высшим институтом культуры, языка и истории Ататюрка и его подведомственными учреждениями, Советом по научным и технологическим исследованиям Турции (TÜBITAK) и многими высшими учебными заведениями: впервые в этом году празднику турецкого языка, отмечаемый Высшим институтом культуры, языка и истории на протяжении 90 лет, был проведен за пределами Турции, в Азербайджане, в НАНА.

Также в ноябре в Баку планируется совместно с Турецким историческим институтом конференция на тему "От Равана до Еревана и Западного Азербайджана", а также откроется офис TÜBITAK в НАНА, будет организована встреча с руководителем Национального академ-

тического сетевого и информационного центра ULAKBİM по расширению сети электронных услуг.

Корни - в глубоких слоях истории

В своем выступлении гендиректор ИР академик Теймур Керимли отметил, что азербайджано-турецкие отношения, основанные на исторической дружбе, взаимном доверии, искренних отношениях, высоком уровне сотрудничества, сегодня поддерживаются руководством обеих стран и в результате целенаправленной политики достигли высокого уровня.

Как вершину дружбы и братства характеризуют взаимоотношения двух стран и советник по культуре посольства Турции в Азербайджане Мухиттин Мачит, координатор программы TİKA Baki Fatih Йылмаз, и.о.вице-президента НАНА академик Говхар Бахшилиева, которая подчеркнула, что корни наших связей, развивающихся по восходящей линии, уходят корнями в глубокие слои истории, в единство языка и религии, в общие традиции, национальную культуру, образ жизни наших народов и т.д.

С интересом были встречены и выступления профессора Университета Ататюрка Нимета Йылдырыма, директора Дома-музея Гусейна Джавида Министерства культуры АР, заслуженного работника культуры доктора филологических наук Гюльбениз Бабаханлы, заведующей отделом изучения рукописей тюркского мира Института рукописей доктора филологических наук, доцента Айгуль Гаджиевой, профессора Католического университета Петра Пазмани Евы Чаки (Венгрия), доцента Санкт-Петербургского государственного университета Николая Телицына, доцента Казахского национального университета имени Аль-Фараби Ораза Сапашева, доцента Института рукописей НАНА Айбениз Рагимовой, доктора философских наук Познанского государственного университета имени Адама Мицкевича Жаджека Джармоско, заведующей отделом тюркоязычных рукописей Института рукописей доцента Ламии Рагимовой и т.д.

Конференция продолжила свою работу секционными заседаниями.

За научные достижения в области ИИ

стр. 10 ⇨

Прогресс на благо человечества

стр. 11 ⇨

Сила слова

стр. 11 ⇨

AI: Tool to improve workforce or new way to work

стр. 12 ⇨

Братство не имеет альтернативы

В НАНА состоялось мероприятие, посвященное 500-летию турецкой дипломатии

16 октября в здании Президиума НАНА при организации Национальной академии наук Азербайджана и посольства Турции в Азербайджане состоялась панель на тему "500-летняя успешная дипломатия: Ведомство иностранных дел Турции - от прошлого до настоящего", а также была организована соответствующая выставка.

В мероприятии приняли участие президент НАНА академик Иса Габибейли, Чрезвычайный и Полномочный посол Турции в Азербайджане Джахит Багчи, представители дипломатического корпуса и научной общественности.

Вначале гости ознакомились с выставкой, посвященной 500-летию турецкой дипломатии.

Открыв мероприятие вступительным словом, академик Иса Габибейли сообщил, что еще 500 лет назад Ведомство иностранных дел Турции принимало решения, нацеленные на укрепление позиций страны в мире, вследствие чего сегодня братская Турция является сильным государством, обладающим правом голоса при решении важных вопросов на международной арене.

Радость Победы

Глава НАНА отметил также, что 15 октября победоносный Верховный Главнокомандующий, Президент Ильхам Алиев поднял Государственный флаг в Ханкенди и объявил о полном восстановлении суверенитета Азербайджана. Академик подчеркнул, что 15 октября этого года вошло в историю Азербайджана и в качестве 20-летия со дня прихода Президента Ильхама Алиева к власти, и в качестве дня, когда Государственный флаг Азербайджана был поднят в Ханкен-

ди, Ходжалы и других территориях освобожденных от оккупации земель, и выразил благодарность главе государства от имени многотысячного коллектива НАНА и участников мероприятия за радость Победы.

Говоря о дружеских и братских узах между Турцией и Азербайджаном, руководитель НАНА особо подчеркнул поддержку, оказанную Азербайджану Президентом Турецкой Республики Реджепом Тайипом Эрдоганом в карабахском вопросе и в ходе Отечественной войны: "Мы являемся свидетелями подтверждения слов общенационального лидера Гейдара Алиева "Одна нация - два государства" как на государственном уровне, так и на уровне народов. Мы являемся государствами, братство которых не имеет альтернативной модели во всем мире в прямом смысле этого слова".

Сотрудничество на высоком уровне

Сказав, что в своих выступлениях Президент Ильхам Алиев всегда заявляет о сотрудничестве нашей страны с братской Турцией во всех сферах на высоком уровне, академик Габибейли особо отметил политическую и моральную поддержку, которую глава Турции оказывает Азербайджану в процессах, происходящих после Отечественной войны.

За научные достижения в области ИИ

Азербайджанские ученые включены в рейтинговый список Стенфордского университета

За последние 20 лет в Институте информационных технологий (ИИТ) Министерства науки и образования были исследованы искусственный интеллект (ИИ), обработка естественного языка, киберфизические системы, кибербезопасность, углубленное обучение, аналитика больших данных, формирование интеллектуального электронного государства, Интернет вещей, облачные технологии и многое другое.

Исследования по этим направлениям высоко оцениваются ведущими научными центрами мира. Так, начиная с 2020 года, вице-президент НАНА, генеральный директор ИИТ академик Расим Алигулиев и заведующий отделом член-корреспондент НАНА Рамиз Алигулиев избираются в составленный Стенфордским университетом США рейтинг самых влиятельных ученых мира по профессиональному интеллекту.

Отметим, что рейтинг самых влиятельных ученых мира по различным направлениям науки ежегодно, начиная с 2019 года, составляется Стенфордским университетом на основе базы Scopus - список рейтингов составлен на основе индикатора, который включает количество статей

доктора Кямала Талыбзаде. Отрадно, что эти ученые и в 2023 году были отобранны в рейтинг самых влиятельных ученых мира в области искусственного интеллекта.

Особо следует отметить, что в текущем году наши ученые были выбраны из 356 955 ученых, проводящих исследования по профессиональному интеллекту в мире, чьи статьи были проиндексированы в базе данных Scopus. Еще один интересный факт заключается в том, что за все эти годы в рейтинговый список Стенфордского университета вошли только имена азербайджанских ученых из стран Южного Кавказа по профессиональному интеллекту.

Отметим также, что в данный рейтинговый список по различным отраслям науки от нашей страны в 2020 году вошли двое, в 2021 году - восемь, в 2022 году - четырнадцать, в 2023 году - тринадцать ученых.

и ссылок, индекс Хирша ученых и многие другие научометрические критерии. По данному показателю составляется рейтинговый список ученых по каждой области науки, затем отбираются ученые, вошедшие в первые два процента этого списка.

В 2020-2022 годах Азербайджан в области науки искусственного интеллекта в этом рейтинговом списке представляли академик Расим Алигулиев и член-корреспондент НАНА Рамиз Алигулиев. Отрадно, что эти ученые и в 2023 году были отобранны в рейтинг самых влиятельных ученых мира в области искусственного интеллекта.

Отметим также, что в данный рейтинговый список по различным отраслям науки от нашей страны в 2020 году вошли двое, в 2021 году - восемь, в 2022 году - четырнадцать, в 2023 году - тринадцать ученых.

Архитектор истории критики

В НАНА состоялась научная сессия, посвященная 100-летнему юбилею академика Кямала Талыбзаде

В Институте литературы имени Низами Гянджеви НАНА состоялась научная сессия на тему "Академик Кямал Талыбзаде - основоположник школы литературной критики", посвященная 100-летнему юбилею заслуженного деятеля науки, лауреата Государственной премии Азербайджанской Республики, обладателя ордена "Шохрат" академика Кямала Талыбзаде.

Открыв мероприятие вступительным словом, президент НАНА академик Иса Габибейли сообщил, что выдающийся ученый-литературовед Кямал Талыбзаде внес огромный вклад в формирование Академии наук, в том числе, Института литературы имени Низами Гянджеви.

Отметив, что ученый внес весомую лепту в развитие науки и общественных мыслей в Азербайджане, подготовку новых поколений ученых, обогатил отечественную науку своими центральными трудами, глава НАНА рассказал о мероприятиях, реализованных выдающимися учеными и общественным деятелем в сфере развития науки.

Наиболее ценный, фундаментальный труд

Руководитель НАНА также подчеркнул, что, будучи основоположником школы литературной критики в истории азербайджанского литературоведения, академик Кямал Талыбзаде составил великолепную летопись и полную научную картину литературной критики Азербайджана в XX веке, а также глубоко исследовал корни истории отечественной критики.

"Кямал Талыбзаде, - заявил академик Габибейли, - всегда внимательно следил за литературно-критическим процессом своего времени, создал ценные научные труды о писателях, которые были его современниками, ученый-критик принимал активное участие в подготовке и развитии молодых кадров исследователей, докторантов, интересовался их деятельностью и всецело поддерживал их".

Высоко оценив заслуги академика Кямала Талыбзаде в сфере изучения истории азербайджанской литературы, литературной критики и теории литературы, руководитель НАНА назвал изданную в 1966 году книгу ученого "Азербайджанская критика XX века" наиболее ценным и фундаментальным трудом по истории критики из всех, которые до сих пор издавались.

Особенности романтизма в поэзии

Академик сообщил, что в своей диссертации, посвященной особенностям романтизма в поэзии Азербайджана начала XX века, академик Кямал Талыбзаде не только всесторонне представил выдающегося мастера пера Аббаса Саххата, но и впервые исследовал особенности и своеобразие его лирики, творчества. Первая монография по академику Кямале Талыбзаде, продолжил президент Академии наук, была издана в Институте литературы имени Низами Гянджеви.

В заключение своего выступления академик Габибейли подчеркнул, что всегда с уважением вспоминает своего великого учителя, и с особым вниманием и заботой относится к его наследию. Сказав, что на научной сессии, посвященной 100-летнему юбилею видного ученого, последователи Кямала Талыбзаде выступают с докладами, охватывающими различные стороны его творчества, руководитель НАНА отметил, что дочь ученого-литературоведа - доктор философии по искусствоведению Ульяна Талыбзаде успешно продолжает путь своего отца.

Затем с докладом "Кямал Талыбзаде - архитектор истории критики в Азербайджане" выступил заведующий отделом литературной критики Института литературы имени Низами Гянджеви НАНА доктор филологических наук Вагиф Юсифли.

Параллельно с современностью

Он сообщил, что исследования Кямала Талыбзаде охватывают все стороны развития истории азербайджанской литературы и литературной критики, ученый изучал историю и проблемы литературы параллельно с вопросами современной литературы и старался полностью осветить эти сферы в своих научных трудах.

Охарактеризовав академика Талыбзаде как смелого и объективного критика, сыгравшего важную роль в формировании азербайджанского литературоведения, Вагиф Юсифли отметил, что в Институте литературы были изданы такие труды ученого, как "История литературной критики в Азербайджане (1800-1920 гг.)" и его "Избранные произведения". Он поделился своими воспоминаниями о выдающемся ученом, назвав Кямала Талыбзаде талантливым ученым и критиком, доброжелательным человеком и великим педагогом, создавшим научную школу.

В заключение выступила дочь академика Талыбзаде, доктор философии по искусствоведению Ульяна Талыбзаде, которая выразила благодарность организаторам и участникам мероприятия.

Прогресс на благо человечества

Бакинский музей нефти должен стать современным амбициозным проектом, использующим новейшие технологические достижения

Одним из узнаваемых в мире нефтяных символов Баку является журнал "Азербайджанское нефтяное хозяйство", основанный в 1898 году в Баку Советом съезда бакинских нефтепромышленников как журнал "Нефтяное дело", переименованный в мае 1920-го в "Азербайджанское нефтяное хозяйство" и издающийся до сих пор. Этот факт очень важен с точки зрения приоритета нашей страны в развитии нефтяной индустрии мира.

Необходимо также вернуться к идеи издания "Нефтяной энциклопедии Азербайджана", в которой найдут отражение многие вопросы, связанные с лидерством нашей страны в этой сфере.

Кроме того, одним из самых амбициозных и современных проектов, в котором будут использованы новейшие технологические достижения, должен, конечно, стать Бакинский музей нефти, всем своим внешним видом и экспозициями утверждающий ведущую роль нашей столицы в зарождении и развитии мирового нефтяного бизнеса. Поскольку мы задержались с его созданием, необходимо превратить этот минус в плюс, используя достижения тех, кто уже имеет подобного рода специализированные хранилища.

Благодаря подвижничеству ученых

В мире немало и других музеев и отдельных постоянных экспозиций на нефтяную тематику, не считая отдельных экспозиций, тематических выставок и частных коллекций. Поэтому Бакинский музей нефти, идея создания которого была инициирована Президентом Ильхамом Алиевым в соответствии с распоряжением, должен вобрать в себя все наиболее прогрессивные, проверенные временем новшества, использовать наиболее интересные идеи, воплотившиеся в других проектах. Музей должен иметь первоклассную и самую богатую и полную научную библиотеку, где будут собраны как старинные рукописи, газеты и журналы, так и новейшие издания, касающиеся нефтяного бизнеса.

Что касается незаменимого учебного материала для подготовки специалистов и организации научного туризма, самым лучшим решением было бы восстановить и расширить коллекцию нефти, битумов и нефтесодержащих пород естественных обнажений и кернов скважин Азербайджана. Их бесценные коллекции хранятся (а некоторые частично утеряны) в Государственной нефтяной компании, Институте геологии и геофизики МИО, Азербайджанском государственном университете нефти и промышленности (АГУНП) и других организациях.

Уже упомянутый Британский музей естественной истории хранит бесчисленные

коллекции, которые, без преувеличения, оказали решающую роль в формировании выдающихся естествоиспытателей во всем мире.

Азербайджан обладает и крупнейшей в мире коллекцией современной и четвертичной фауны, созданной на основе исследования Бинагадинского кирового озера. В тяжелые 90-годы прошлого века эта коллекция была сохранена исключительно благодаря подвижническому труду наших ученых-геологов.

В музее должен быть научный центр

Как и во многих музеях такого рода, экспозиция должна быть мультидисциплинарной. Примерный перечень тем может быть следующим: происхождение Земли и формирование нефти, история формирования Южно-Каспийского нефтегазоносного бассейна, грязевой вулканализм, нефть и религия, история нефтяной индустрии мира и Азербайджана, оборудование и техника (возможно, под открытым небом).

Интересными представляются также экспозиции, рассказывающие о том, как ищут и добывают нефть, и посвященные современной переработке и нефтехимии, транспортировке нефти и, конечно, экологии нефтяной промышленности. При музее обязательно должен функционировать научный сектор, постоянно совершенствующий экспозиции и работающий на перспективу.

Кроме того, всем известна более чем столетняя история присуждения Нобелевской премии, учрежденной младшим из братьев Нобель - Альфредом. Однако мало кто знает, что существовали еще две премии (носящие эту же знаменитую фамилию), учрежденные в России в честь брата Альфреда - Людвига и его сына - Эммануила Нобеля.

В июле 1888 года фирма "Бр. Нобель" приняла решение об учреждении премии и золотой медали им. Людвига Нобеля, выделив для Императорского русского технического общества (ИРТО) капитал в 6000 рублей. Эта премия в размере 1200 рублей

вместе с золотой медалью вручалась за "лучшее сочинение или исследование по металлургии или нефтепромышленности, или за какие-либо выдающиеся изобретения или усовершенствования в технике этих же производств, принимая во внимание наибольшее их применение к развитию промышленности в России".

Восстановить замечательную традицию

С Азербайджаном, и с Баку, в частности, была связана премия имени Эммануила Нобеля. Ее учредили бакинские нефтефирмы (ротшильдский "Мазут" и "Шибаев С.М.", внесшие капитал в 15 тыс. рублей) в 1904 году в Баку, при Бакинском отделении (БО) ИРТО. Эммануил, сын Людвига Нобеля, был достойным продолжателем дела отца и дела в России. Став во главе фирмы "Бр. Нобель" после смерти отца, он всячески способствовал увеличению ее мощи и

одновременно занялся... распространением двигателей Рудольфа Дизеля в России.

Премию им. Эммануила Нобеля в размере 1000 золотых рублей предполагалось выдавать ежегодно за лучшие труды или изобретения в области нефтяного дела. Эта премия присуждалась трижды (1909, 1911 и 1914 гг.), а первым ее лауреатом стал заведующий химической лабораторией БО ИРТО, ответственный редактор журнала "Труды БО ИРТО", бакинский нефтехимик профессор Виктор Герр, который в советский период работал вместе с выдающимся нефтехимиком Юсифом Мамедалиевым.

Вторым исследователем, удостоенным этой престижной премии, был профессор Московского университета А.М. Настиков (в соавторстве со своим ассистентом К.Л. Маляровым).

Третья же, последняя премия, была присуждена бакинскому горному инженеру С.Г. Исакову. Однако эту замечательную начинавшуюся традицию прервали начавшаяся первая мировая война и последующие события.

Характерно, что все премии семейства Нобель присуждались в областях, от которых научный мир ожидал наибольшего прогресса на благо человечества, и (особенно две последние) создавались на основе капитала, полученного от бакинского нефтяного дела.

В центре преобразований - нефтяное хозяйство

Сегодня, как и сто лет назад, Баку стал одним из его центров. Проекты мирового значения - разработка месторождений "Азери-Чираг-Гюнешли" и "Шахдениз", нефтяной (Баку-Тбилиси-Джейхан) и газовый (Баку-Тбилиси-Эрзурум) трубопроводы, железная дорога Баку-Тбилиси-Карс и ряд перспективных начинаний свидетельствует о несомненных успехах нашей страны в развитии бизнеса и обеспечении энергетической безопасности во всем мире.

В центре всех этих масштабных преобразований, как и прежде, нефтяное хозяйство. Учитывая geopolитическую и экономическую роль нефти в развитии индустрий и цивилизации в целом, представляется необходимым учреждение специального фонда и международной премии за выдающиеся заслуги в развитии нефтяного бизнеса, технологии и науки. Присуждать ее должен от имени фонда авторитетный орган, состоящий из выдающихся ученых и инженеров, имеющих международную репутацию. Фонд должен быть расположен в Баку как историческом центре развития нефтяной индустрии.

Что же нам мешает восстановить и Бакинскую Нобелевскую - им. Эммануила - премию в Азербайджане и награждать ею ученых-инженеров, нефтяников за выдающиеся заслуги в области нефтяного дела?

Ну и конечно, трудно переоценить исключительную роль азербайджанских нефтяников в развитии и становлении нефтяной индустрии СССР и других стран. Азербайджанские ученые и специалисты подготовили более 5000 бакалавров, инженеров, мастеров, а также около 1000 кандидатов и докторов наук, которые принимали непосредственное и активное участие в организации и развитии науки и высшей учебной системы в ГДР, Болгарии, Вьетнаме, Кубе, Алжире, Афганистане, Ливии, Гвинеи Бисау, Камеруне и других странах Азии и Африки. При этом выдающаяся роль отводится АГУНП и НАНА, которая своими яркими достижениями стала неотъемлемой частью советской и мировой науки: нефтяная геология, геофизика и нефтехимия принесли ей мировой почет и уважение.

**Ибрагим ГУЛИЕВ,
вице-президент НАНА
академик**

ЦНБ начал функционировать Фонд героев Карабахской войны, и предложил руководству школы провести один из открытых уроков по истории именно в этом фонде. Предложение было встречено с большим интересом.

Затем исполнительный директор библиотеки доцент Шахла Тахиргзы провела небольшую викторину со школьниками, подчеркнув силу слова, важность книг в формировании словарного запаса.

В заключение директор школьной библиотеки Кямала Джабарова рассказала о заботе, которую великий лидер Гейдар Алиев оказывал библиотекам в период руководства Азербайджаном, и об успешном продолжении этой миссии Президентом Ильхамом Алиевым. Она также подчеркнула, что надеется, что подаренные книги будут иметь важное значение в учебно-воспитательной работе школы.

Сила слова

Сотрудники ЦНБ подарили школьникам книги

В свою очередь генеральный директор ЦНБ профессор Мамед Алиев подробно проинформировал школьников о возглавляемой

им научной библиотеке и подчеркнул, что условия, созданные в средних школах при поддержке государства, положительно влияют

на повышение мотивации учащихся к чтению, развитие их художественно-эстетического вкуса, духовное воспитание.

Профессор Алиев также призвал учащихся правильно воспользоваться этой возможностью и заявил, что именно в школе начинается путь к тому, чтобы вырасти достойными гражданами, способными служить Азербайджану в будущем.

Просветительская лекция

В Русском доме в Баку состоялась лекция, посвященная истории создания Национального музея истории Азербайджана (НМИА). Как сообщили в пресс-службе Российского информационно-культурного центра, мероприятие было организовано Ассоциацией русской молодежи Азербайджана и НМИА при поддержке Русского дома в Баку.

Об истории создания музея слушателям рассказала заведующая Фондом фото-негативных материалов музея Афет Керимова. В ходе лекции гости также узнали, что в настоящее время в девяти комнатах здания размещен дом-музей известного азербайджанского мецената, нефтепромышленника Гаджи Зейналабдина Тагиева. В этих залах находятся мебель, в том числе, книжный шкаф, письменный стол, стенной шкаф, а также разные предметы, принадлежавшие знаменитому меценату и его семье. В других помещениях музея, в шести отделах, хранится около 300 000 экспонатов, отражающих историю Азербайджана с древнейших времен до наших дней.

Фонд редких документов

Отметим, что с учреждением Государственного музея, правопреемника Национального музея истории Азербайджана, в 1920 году здесь была создана фотостудия. Среди ценностей, переданных музею комиссией по конфискации, было большое количество кинолент, фотографий, диапозитивов и т. д. К началу Великой Отечественной войны в архиве фотостудии насчитывалось порядка четырех тысяч кинолент, фотографий и других негативов.

В связи с отсутствием ответственного сотрудника фотоархива в

годы войны точный учет в то время не производился, а большинство фотографий и негативов хранились в альбомах других фондов музея и библиотеке. Большинство негативов было помещено в конверты с контрольными фотографиями, с инвентарным номером и именем автора-фотографа.

С 1955 году Фонд фото-негативных материалов начал функционировать самостоятельно. Сегодня в нем хранится более 20 тысяч негативов. Авторы (фотографы) негативов, которые в большинстве своем являются редкими фотодокументами - Ю.С.Судаков, Е.Г.Понягин, Ю.Ф.Рахиль, С.Кулишов, Ю.С.Красюков, М.Насиров и другие.

В фонде около 8 тысяч стеклянных негативов (фотопластинок), более 5 тысяч фотолент, около 2 тысяч цветных слайдов, а также видеокассеты и диски. Среди них фотографии выдающихся личностей, различные документы, изображения городов и селений, материалы, хранящиеся в фондах музея и представленные в экспозиции, материалы военнослужащих-участников первой и второй мировых войн, изображения старого и нового Баку, а также иные негативы.

В разные годы этой структурой руководили Дунья Агаева (1955-1959), Субхи Агарагим (1959-1966), Захира Ибрагимова (1966-1969), Татьяна Насирова (1969-1976), Захира Мелик-Асланова (1976-1982), Валида Исламова (1982-1984), Салминаз Зейналова (1984-1998), Солмаз Гусейнова (2003-2019).

В настоящее время руководителем фонда является, как уже было упомянуто, Афет Керимова.

AI: Tool to improve workforce or new way to work

Millions of workers around the world are concerned about their jobs because of rapid developments in artificial intelligence-based technologies, according to Anadolu Agency. Various AI-based products pose a risk, especially for white-collar jobs, such as design graphics, video creation, writing stories, or coding programs.

Some experts deny the dystopia by asserting that new technologies will create new jobs, such as operating printing machines instead of handwriting. Hassan Sawaf, the CEO of a US-based AI firm aiXplain, said the number of translation websites is increasing but the workload of interpreters is not decreasing, ever higher than ever.

Thanks to technological developments, people can work at any major company in the world from

anywhere today, he noted Monday during a session as part of the world's largest tech fair, GITEX GLOBAL, in the United Arab Emirates capital of Dubai. He said with new AI tools, users can solve problems like they never had previously.

Omar Hatamleh, chief advisor for AI and innovation at the Goddard Space Flight Center at NASA, said once the world has super-efficient intelligence, every single job that exists today must reach that level of intelligence. Emirati Minister for AI, Digital Economy and Remote Work Applications, Omar Bin Sultan Al Olama, said technology has certain good applications and because of it, users are able to communicate to millions of people from devices.

AI is not negative or positive, he said, noting governments should increase awareness, reduce ignorance and ensure people are able to access AI tools. He also said AI is a field of science based on algorithms and each algorithm is different and each one needs different regulations, such as self-driving cars. "Some people cannot live without social media, my livelihood on social media influence, my livelihood depends on social media, this changed my life," he noted.

The five-day GITEX fair began Monday and hosted 6,000 companies from 180 countries.

Редакционная коллегия:

Иса Габибейли, Ариф Гашимов, Дильтагиев Тагиев,
Ибрагим Гулиев, Наргиз Пашаева, Расим Алигулиев, Тофик Нагиев,
Ирада Гусейнова, Говхар Бахшалиева, Джамиль Алиев,
Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев

Главный редактор: Арагусейн Шукюров

A simple Wi-Fi connection can offer advantages

Artificial Intelligence (AI) and the Internet of Things (IoT) technologies are integrating today with almost all technologies to improve people's lives, according to Anadolu Agency. When users, especially tourists, need an internet connection, they check for free Wi-Fi services in malls, restaurants, theme parks or fairs.

Particularly in big malls and parks, tens of thousands of visitors need to be guided while companies try to benefit from the users. Wi-Fi systems, thanks to developing systems such as new access points, provide different services, including indoor navigation and customized ads.

The founder of AI company Ipera, Umut Kavurmaci, said when a user enters a mall or airport and connects to Wi-Fi, access points follow the user's coordination.

In line with personal data protection law and local rules, the system shows personalized ads and promotions to the user, he said at GITEX GLOBAL, the world's largest tech fair in Dubai, United Arab Emirates (UAE). Thanks to Bluetooth Low Energy (BLE) devices, the system can track assets or vehicles in a designated area, he said. Another important development is an indoor wayfinding system, which can be described as interior navigation, said Kavurmaci.

Aims to prevent wasting time in large areas, the system uses accurate coordinates to show the way to a user's destination in malls, parks or fields, he said. Thanks to AI, systems can make simultaneous calculations to show customized ads and dynamic pop-ups, he noted.

Companies can also check behaviors thanks to new Wi-Fi network systems, such as creating a heatmap to see what places are more popular for customers. A new generation Wi-Fi network connection, which needs personal information such as name, phone number and email, protects network owners from illegal action on the internet. He said Ipera was founded in 2004 in T?rkiye and opened in the Dubai market in 2014. "We are a software and R&D company, we develop products with 100% of our own engineers," he said.

In addition to hundreds of customers in T?rkiye and the UAE, the firm is responsible for major systems projects, such as Abu Dhabi-based YAS Island and Dubai Airport. Integrating with global tech giants such as Huawei and Cisco, the company wants to open in the Saudi Arabian market in 2024, he said.

The firm is also in contact with the UAE's Tourism Ministry to provide IoT, AI and Wi-Fi solutions, he noted.

Azerbaijan's High-Tech Park represented at international event in Uzbekistan

Head of the Incubation and Technology Transfer Center of the High Technologies Park under Azerbaijan's Ministry of Science and Education Bunyamin Seyidov has participated in the International Week of Innovative Ideas - "InnoWeek Uz-2023" in Tashkent on October 16-20, organized by the Ministry of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan.

Seyidov got acquainted with many innovative projects at the exhibition and discussed the possibilities of their application in Azerbaijan. As part of the trip, Bunyamin Seyidov also met with Director of the Innovative Development Agency of the Republic of Uzbekistan Olimjon Tuychiev. The meeting focused on the activities of the High Technologies Park, international cooperation and implemented projects, as well

as issues on the innovation ecosystem of Uzbekistan.

The Innovative Development Agency of Uzbekistan and the Science and Technology Policy Institute of the Republic of Korea (STEPI) exchanged views on important issues such as coordinating cooperation, holding a joint competition and "Demo Day" for startups of Azerbaijan, T?rkiye and Uzbekistan, as well as establishing the Association of Technoparks of Turkic-Speaking Countries.

He also familiarized himself with the activities of the Heydar Aliyev Culture Center located in Tashkent.

During the meeting with the Director of the Center Samir Abbasov, the sides discussed a series of events carried out by the Culture Center in Uzbekistan on promoting Azerbaijani culture. The meeting also discussed the strengthening of innovative activities, exchange of experience in this field and other issues between the two countries.

Адрес: Баку, AZ 1001,
ул.Истиглалийят, 30, Президиум НАНА
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Газета набирается в редакции и печатается в издательстве "CBS".
Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.

Тираж: 2000